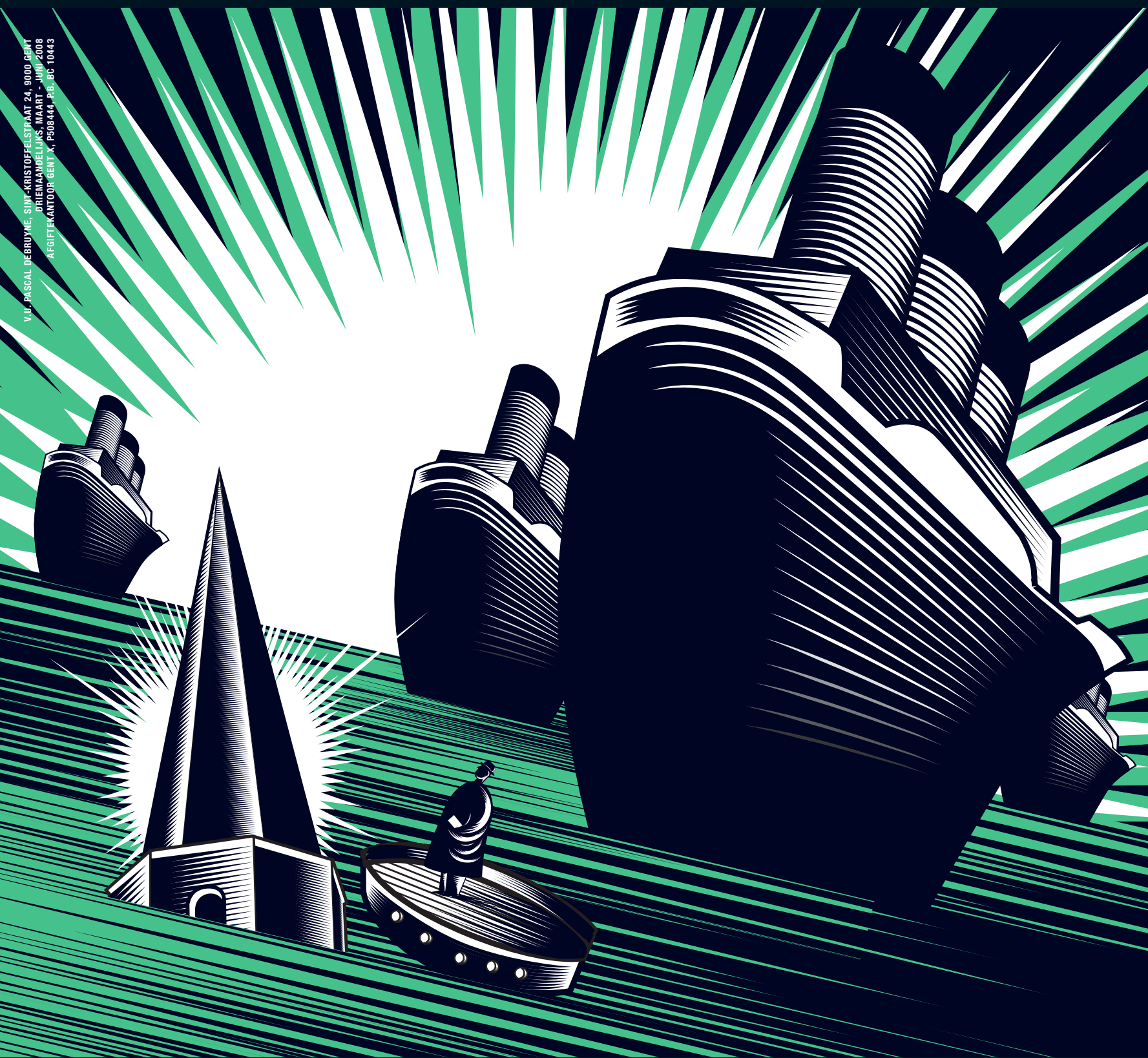

TIENSTIENS

OOK STERK ZONDER MERK - NR 13 - LENTENUMMER 2008

V.J. PASCAL DEBRUYNE - SIM-KRISTOFFELSTRAAT 24, 9000 GENT
DRIEMAANDELIJNS, MAART - JUNI 2008
AFGEFENKANTOOR GENT X, P508444, P.B. BC 10443

MET ONDER MEER: FOTOGRAAF MICHIEL HENDRYCKX, GENTSE
NATUURHOEKJES, BOUWVAKKERS, DE NIEUWE HAVEN, LOUIS
ALBRECHTS EN DE GENTSE NAPOLEONISTEN //////////////////////////////////

COLOFON

Radar is een open samenwerkingsverband tussen een aantal individuen en organisaties. Ze brengen vier keer per jaar de stadskrant Tienstiens uit, gekoppeld aan een interactieve website (www.tienstiens.org). In 2007 zet Radar onder de noemer 'de Stoot van de Stad' ook stedelijke acties op het getouw.

REDACTIE

Pascal Debruyne, Mathias Bienstman, Marlies Casier, Wouter Brauns, Koen De Stoop, Stijn Oosterlynck, Lien De Coster, Maartje De Schutter, Mieke Nolf, Elias Vlerick, Tyron Van Hee, Lieven Deflandre, Christiaan Debeuckelaer

BEELDREDACTIE

freddy Willems, Hendrik Braet, Hans Dekeyser, Aäron Willem, Annemie Van den Hende

WEBREDACTIE

Jan Versluys, Elias Vlerick, Aäron Willem

HOOFDREDACTIE

Pascal Debruyne, Koen De Stoop, Mathias Bienstman, Freddy Willems, Sarah Keymeulen, Berber Verpoest

EINDREDACTIE

Koen De Stoop, Annemie Cautaeys, Sarah Keymeulen

VORM + COVERILLUSTRATIE

Mario Debaene

CONTACT

Stadskrant Tienstiens
Sint-Kristoffelstraat 24
9000 Gent
redactie@tiensiens.org
0477/982625

STEUN

Radar wordt gesteund door JINT, Victoria Deluxe, KifKif, Vooruit en Nieuwpoorttheater. Maar ook uw inbreng is nodig! U kunt een vrije bijdrage storten op rekeningnummer 523-0460379-92 bij de ethische bank Triodos. Bij giften vanaf 20 € (steunabonnement) ontvangt u Tienstiens een jaar lang in de bus.

ADVERTENTIES

Mail naar redactie@tiensiens.org

INHOUD

Edito: Het merk Gent.....	p.3
Groot onderhoud: De reiziger in Michiel Hendryckx	p. 4
Gangmakers: Gentse natuurhoekjes.....	p.7
Aha: De private huurmarkt als oplossing voor de wooncrisis?	p. 8
F®ictie: Ode aan de stedenbouwers.....	p.11
Stadsontwikkeling: Buurtparticipatie in de Gentse parken.....	p.12
Ons Vlaanderen: De publieke ruimte als opvoeder.....	p.14
A gogo: Samenwonen zonder lief	p.17
Sluitertijd: Moscou	p.18
Stadsontwikkeling: Een haven voor de toekomst.....	p.20
Column: De vuile broek van Gent.....	p.23
Oerbi & orbie: Amman.....	p.24
De stad herdacht: Louis Albrechts.....	p.26
Opinie: De overheid, uw vriend	p.30
Oerbi & orbie: Wonen in Amsterdam.....	p.32
Gastartikel: Oproep aan de bevolking.....	p.33
Waar gebeurt: De keizer van de Coupure.....	p.34

‘DE STAD VAN MORGEN’

TIENTSIENS PRESENTEERT: DE TOEKOMST VAN DE DAMPOORTWIJK

- Met:
- Multimediale voorstelling van het Scharnierproject;
 - Samenlevingsopbouw over de leefbaarheid van de wijk, buurtcomité De Toekomst over bewonersinspraak en de Fietserbond over mobiliteit;
 - “Dampoort in beeld”: kortfilmpjes door de Studenten Sociaal Werk van de Arteveldehogeschool;
 - Politici met een luisterend oor: Schepen Karin Temmerman (SP.a) en Marc Heughebaert (Groen!)

**4 JUNI 2008, CENTRUM TEN BERG,
HALVE MAANSTRAAT 94B SINT-AMANDSBERG
AANVANG 19U30 (MULTIMEDIALE VOORSTELLING:
DEUREN VANAF 18U30)** (met de steun van Jint en de Europese Commissie)

HET MERK GENT

Het bakeliet, de verlostang, winterharde azalea's en Helmut Lotti: Gent had en heeft de wereld heel wat te bieden. Maar driewerf helaas: de wereld beseft het niet! Omdat het deze schrijnende onrechtvaardigheid niet langer kon verdragen, is het stadsbestuur op zoek gegaan naar haar *'unique selling proposition'*, zoals dat in marketingtermen heet: het pakket unieke troeven waarmee de stad zich aan de wereld kan verkopen. De Stad ging daarvoor te rade bij het managementbureau Berenschot. Dat mocht zijn bevindingen komen presenteren op 'Het Groot Overleg'; een als debat vermomde mediashow waarop een zorgvuldig geselecteerd kransje genodigden een gemoeidelijk rondje 'democratische participatie' mocht komen spelen. Want van een echt debat was er uiteraard geen sprake; waarom zou je anders een peperduur managementbureau inhuren?

Overigens kunnen we alleen maar bewondering koesteren voor wat Berenschot heeft gepresteerd. Het moet inderdaad heel wat managementtalent vergen om diezelfde clichés die al in ontelbare andere studies te lezen waren, nog maar eens tegen een torenhoge prijs verkocht te krijgen als waren het Grote Wijsheden. De Stad had nochtans beter moeten weten. Want net zoals het in de lijn der verwachtingen ligt dat er bij een bakker brood te kopen valt en bij een beenhouwer vlees, hoeft het niemand te verbazen dat een managementbureau komt aanzetten met gebakken lucht. Zo kwam het studie bureau erop uit dat "kennis, wonen en cultuur dé nieuwe speerpunten van het stadsimago" zijn geworden. Dat we daar zelf niet zijn opgekomen! Ze toonden zich in hun analyse evenmin om een kwinkslag verlegen: "Om de *professionals* in de stad te houden, is er werk aan de winkel!" Die zit. Maar hoe denkt Gent met een dergelijk profiel op te vallen tussen de talloze andere steden die zich op krek dezelfde wijze presenteren?

Nadat we dankzij hun noeste studiewerk eindelijk weten dat Gent zich aan de wereld dient te verkopen als nóg bruisender dan een glas Perrier waarin per ongeluk een hele tube aspro's is terechtgekomen, leert Berenschot ons ook wie de potentiële 'kopers' zijn voor wie de Stad zich al die inspanningen getroost. De Gentenaars zelf moeten met hun stad vooral te koop lopen, dus die doelgroep is het alvast niet. Misschien moeten de consumenten die in de brede omgeving van de stad wonen en gebruik maken van haar diensten daar voor-

taan mee voor betalen? Dat is een mogelijke denkpiste, omdat de omliggende gemeenten mee van de voordelen van de stad genieten zonder er echt toe bij te dragen, de koffie op het terras niet meegerekend. Of is het toch vooral de bedoeling om de stad en haar faciliteiten te verkopen aan de niet-Gentenaars? Gezien de grootsheid van het project en de wijze waarop het wordt vormgegeven, lijkt het erop dat dit de primaire bedoeling is: het aantrekken van toeristen, investeerders en nieuwe (lees: 'betere') bewoners.

Nu hebben we niets tegen toeristen, noch tegen investeerders en al helemaal niets tegen nieuwe inwoners. We houden er gewoon niet van als Gent zich gaat profileren als een product waarvan de verkoopbaarheid moet primeren. *Niche-marketing* heet zoiets in het jargon: al je inspanningen focussen op één aantrekkelijke groep potentiële klanten, zelfs al gaat dat ten koste van je eigen smoel en klandizie. Wij kunnen al raden wat er gebeurt als de Stad zich, met een gebotoxt gezicht, zal toeleggen op nieuwe klanten die een betere *'return on investment'* beloven. Wat deze kopers niet interesseert, zal niet gekocht worden en dus ook niet gepromoot, ontwikkeld of verbeterd.

Pleiten voor een solidaire stad en voor actief burgerschap lijkt ons dan ook een pak relevanter dan al dat loze gepraat in termen van consumenten en merkwaarde. We huiveren van de gedachte aan een citymarketing-logo, met een strop als prefabsymbool en rebelsheid als commerciële troef. Maar dat zal ongetwijfeld aan ons liggen.

Want "de globalisering en de tijdgeest stellen andere eisen aan de concurrentiekracht van steden. Als je te veel wil zijn voor iedereen, loop je het gevaar dat je te weinig biedt voor enkelen", aldus nog het orakel Berenschot.

Zeg dat het managementbureau het gezegd heeft.

DE REDACTIE

UW ADVERTENTIE IN TIENSTIENS?

Mail naar redactie@tienstiens.org

“LAAT EEN WIEL DRAAIEN ONDER MIJN GAT EN IK BEN GELUKKIG”

DE REIZIGER IN MICHIEL HENDRYCKX

Fotograaf Michiel Hendryckx (1951) is afkomstig uit Adinkerke, een dorp aan de kust. Als tiener werd hij op internaat gestuurd in Gent, waar hij zich aanvankelijk erg ongelukkig voelt. Maar al snel maakte zijn onvrede plaats voor een gevoel van vrijheid en tot op vandaag is hij in Gent blijven wonen. Van op TV is Hendryckx bekend als reiziger. Voor het programma *De Bende van Wim* trok hij samen met acteur Wim Opbrouck en componist Jean Blaute op de moto door Europa. In *Het Bourgondisch Complot* vaarde hij met een vrachtschip van Gent naar Bourgondië. In 2007 kwam zijn fotodagboek *Het mooiste licht is tegenlicht uit*. “Ik vind mezelf een verteller, zowel in mijn foto’s als in mijn reizen.”

Wat betekent de stad voor jou?

Hendryckx: “De stad is een zeer oud verhaal voor mij. Toen ik in het eerste leerjaar zat, zijn we van Adinkerke naar De Panne verhuisd. De eerste drie jaar van mijn humaniora heb ik daar gevolgd. Daarna ben ik, net zoals mijn twee oudere zussen, op internaat gestuurd. Mijn moeder was niet echt met kinderen bezig. Ik heb het haar ontzettend kwalijk genomen dat ik weg moest uit De Panne. Dat was toen nog helemaal ongerept. Het toeristische seizoen duurde nog maar twee maanden. De rest van de tijd was de gemeenschap volledig op zichzelf aangewezen. Die intimiteit van een te grote badplaats was voor mij een melancholische en inspirerende omgeving. Ik kon toen vanuit onze tuin tot in Frankrijk wandelen en onderweg kwam ik

bijna niets tegen. Op internaat heb ik in het begin veel gedichten geschreven over hoe ik opgesloten zat in een kooi in Gent. Mijn kamer had mat glas. Om naar buiten te kijken moest ik het venster open doen. De eerste keer dat ik dat deed zag ik de befaamde torens. Al vrij snel had ik door dat dit de toekomst was. Uiteindelijk ben ik een vrij man geworden in Gent. Eigenlijk was De Panne erg kleinburgerlijk in

“Men zou op zijn minst ’s avonds terug verkeer moeten toelaten in de stad. Niet vanuit een middenstandersmentaliteit, maar voor de sfeer.”

die tijd, en nu nog trouwens. Ik was blij dat ik weg was van de hypocrisie van West-Vlaanderen. Toen ik op kot zat in Gent had ik een lief dat vlakbij de Graslei woonde. Niet ver bij haar vandaan was een zuivelwinkel waar ze twee keer per week melk kwamen leveren. Ik ging dan helpen lossen zodat het verkeer niet te lang vast zat. Op een keer kwamen mensen mij zeggen dat ik direct contact moest opnemen met mijn moeder. Ik dacht dat er iets verschrikkelijks gebeurd was. “Awel, ik hoor dat gij niet studeert, maar dat gij werkt bij de melkboer”, zei ze. Dat de verstikkende mentaliteit van De Panne tot in Gent kwam, dat maakte mij ontzettend verdrietig.

Nu is Gent mijn habitat. Als ik twee straten omloop, kan ik bij tien interessante mensen aanbellen en koffie drinken.”

GENT-KINSHASA

Voel je je intussen al Gentenaar?

— “Nee, ik ben iemand van de kust. Ik voel me geen Gentenaar en wil ook geen Gentenaar zijn. Dat is een beetje mijn romantische kant. Ik hou van het gegeven te gast te zijn in een stad waar ik niet geboren ben. Ik ken de stad zeer goed natuurlijk, beter dan veel Gentenaars. Maar ik koester het gevoel nergens thuis te zijn, op de dool te zijn.”

Zijn er plekken in de stad waar je steeds naar terugkeert?

— “Zeker. Ik ben absoluut nog niet uitgekeken op de plek waar ik woon hier op de Muinklaan. Ook de Prinsenhofwijk, waar ik voordien woonde, is mij zeer dierbaar. Ik ga ook graag naar de zondagmarkt in Ledeberg. Ik hou van de internationale sfeer daar. Mijn vriendin woont op de Brusselsesteenweg. Als ik daar naar de Turkse bakker ga, heb ik soms een beetje het gevoel dat ik in Londen woon. Ik kom ook zeer graag in het centrum. Ik heb mijn vaste wandeling: ik koop vlees bij Aula, brood bij (in middels ter ziele gegane, nvdr) Bloch, ga naar de Slegte en probeer mezelf te verbieden iets te kopen, en dan naar Fnac, ook meer om te kijken dan om te kopen. Onderweg herinner ik mij dan dat ik nog iets nodig heb. Daar kan ik enorm van genieten: naar een Kruidvatwinkel gaan omdat ik geen shampoo meer heb.”

© Michiel Hendryckx

Zijn de plaatsen waar je vooral komt ook de meest fotogenieke plekken van de stad?

— “Absoluut niet. Ik heb twee fotoboeken van Gent gemaakt, maar dat is voor mij genoeg. Een frisse blik is een noodzaak om goed te kunnen fotograferen. Ik zou een interessanter fotoboek kunnen maken over bijvoorbeeld Barcelona dan over Gent. Voor die fotoboeken over Gent heb ik mij toen geforceerd om mentaal afstand te nemen. Ik ben verschillende keren met de auto en de fiets de stad binnengereden alsof het de eerste keer was.

Jammer genoeg kan je nu niet meer met de auto over de Sint-Michielsbrug de stad in zoals vroeger. Ik vind het een volledig verkeerde beslissing om dat te verbieden. Dat was een ongelooflijk spectaculaire entree in de stad! Beneden zie je de torens niet en boven op de brug waait het landschap open. Die sensatie heb je als voetganger veel minder. (Op dreef) Het autovrij maken van de binnenstad is sowieso veel te drastisch gebeurd. Straten zijn van vanouds verkeersaders, al reden er vroeger karren in plaats van auto's. Ik vind de stad ontsmet, alsof men de kakkerlakken, dat zijn dan de auto's, eruit gespoten heeft, alles weg. Je voelt dat ook. Ik weet dat ik een van de weinige mensen ben die dat vinden, maar als je door de Kuip loopt, mis je het verkeer, je voelt dat daar iets weg is. Het is artificieel. Men zou op zijn minst 's avonds terug verkeer moeten toelaten in de stad. Niet vanuit een middenstandersmentaliteit, maar voor de sfeer. Ik woonde vroeger in de Veldstraat, toen er

nog auto's doorreden en de tram in de file stond tussen de auto's en de mensen daartussen de straat overstaken. Dat was een ongelooflijk toffe plek. Gelukkig rijdt de tram er nog door nu. Maar we moeten dringend terug meer chaos toelaten in de stad, dat is de charme ervan.

Ik ben voor mij werk pas drie dagen naar Kinshasa geweest. Hoe komt het denk je dat iedereen die naar daar gaat terug wil? Het is

Reizen is een ingesteldheid, dat heeft niks te maken met kilometers of afstand. Ik kan op zondag de auto nemen, naar Brussel rijden en me op reis voelen.

daar allemaal naar de kloten, maar toch komt er iets op je af van *wow!* Dat is die chaos. Hetzelfde met de Nederlanders die *en masse* naar Frankrijk vluchten als ze twee dagen vrij hebben. De Nederlandse samenleving is nog meer georganiseerd dan de onze. Daar slepen ze na een uur je auto weg als je fout parkeert.”

REIZEN OP GEVOEL

Is die voorliefde voor chaos een van de redenen waarom je vaak naar het zuiden reist? Bourgondië keert bijvoorbeeld vaak terug in je reisprogramma's.

— “Het fascinerende van in Vlaanderen geboren te zijn, is dat we op de wip zitten tus-

sen twee culturen. We spreken een Germaanse taal, maar zijn in hart en nieren Latijnen. Dat is een geprivilegieerde mix. Daarover ging *Het Bourgondisch Complot*. In de Bourgondische tijd, door het huwelijk van Margaretha van Maele met de hertog van Bourgondië, kreeg Vlaanderen een injectie van het zuiden. Hoe kort de Bourgondische periode ook is geweest, ze was zeer bepalend voor wie we zijn. Mijn vader, die een grote flamingant was, zei soms: “Als ik u mag geloven zijn wij eigenlijk Fransen die toevallig Nederlands spreken.” Waarop ik: “U hebt de perfecte analyse gemaakt”. Daar ben ik echt van overtuigd! Wij zijn een bastaardvolk. Het was hier altijd een slagveld, want het was hier plat en rijk. Soldaten werden niet betaald, dus roofden en verkrachten ze. De Vlaming als ras is een mengelmoes van al wat je maar kunt bedenken, we hebben duizenden invloeden.”

Jouw reizen blijven vaak dichtbij huis. Voel je nooit de behoefte om verder weg te gaan?

— “Reizen is meer een gevoel voor mij. Bij *De Bende van Wim* vond ik ook dat we bij het overgaan van de grens al een gevoel moesten hebben van “wauw, we zijn al ver”. Reizen is een ingesteldheid, dat heeft niks te maken met kilometers of afstand. Ik kan op zondag de auto nemen, naar Brussel rijden en me op reis voelen. Zelfs al rijd ik bijna iedere dag naar Brussel voor mijn werk. Het is een knop omdraaien en zeggen: nu ga ik op reis en niet naar mijn werk. Het is jezelf in een soort nulstand zetten, onbevangen en

Michiel Hendryckx © Mario Debaene

nieuwsgierig zijn.

Al ga ik inderdaad heel vaak terug naar plekken waar ik al veel geweest ben. Dat is nostalgie naar mijn eigen leven, me telkens opnieuw ijken op die plek. De Mont-Saint-Michel is bijvoorbeeld zo een plek. Ik vind het fantastisch, die baai en hoe het licht zich daar afspeelt. Ik ben daar zeker al twintig of dertig keer geweest. Als ik naar het zuiden rijd, durf ik daar al eens speciaal langs te rijden.”

Je kiest meestal voor niet onalledaagse vervoersmiddelen: te voet met een pakezel, per boot, met de moto, ...

— “Het idee van de boot komt van het productiehuis. Maar de traagheid die daar aan verbonden was, stond mij wel enorm aan. Al zou ik nooit zo’n boot kopen. Ik heb ook veel te voet en met de fiets gereisd. Een motorfiets heb ik altijd gehad, al van mijn achttien jaar. Ik ben op dat vlak een beetje een verwend kind, dat is speelgoed voor mij. Ik weet niet wat het is met de moto, het heeft iets te maken met wiegen. En met romantiek. Maar ik rijd ook zeer graag met de auto en ik zit ook graag op de trein. Als het maar beweegt. Laat een wiel draaien onder mijn gat en ik ben gelukkig. Dat heb ik misschien van mijn ouders, die hebben ook altijd veel gereisd.

Ik ben ook nooit voorbereid. Zeg mij nu “we zijn weg”, en een kwartier later sta ik hier klaar. Mensen vragen mij “waar slaapt gij dan?”, maar dat is toch geen probleem in Europa! Vroeger stonden we aan de oprit van de autosnelweg. Dan liften we. Als ze ons vroegen waar we naartoe wilden, vroegen wij “naar waar rijdt gij?”. We lieten de bestemming afhangen van de chauffeur. Zo heb ik verschillende reizen gemaakt. Niet ver, tot in het centrum van Frankrijk en dan terug. Die manier van reizen is voor mij zeer evident.”

Zijn je reisprogramma’s voor TV eigenlijk een excuus om op reis te kunnen?

— “Ja, alle excuses zijn goed, ook als ik voor de krant kan reizen. Al is een reis ook een zeer interessante en organische manier om een verhaal te vertellen. Denk maar aan de *road movie*. Ik vind mezelf een verteller, ook in mijn foto’s. Reizen zijn een manier om een verhaal te vertellen. Het Bourgondische verhaal kon ik bijvoorbeeld alleen maar vertellen door op reis te gaan.

Twee ezels (het boek waarin Hendryckx verslag uitbrengt van zijn voettocht met muilnier Odin naar aanleiding van zijn veertigste verjaardag, nvdr) is een heel ander verhaal. Ik had geen midlifecrisis of problemen of wat dan ook. Ik wilde die reis maken als een soort cesuur in mijn leven. Het was absoluut niet de bedoeling daar bekend mee te worden. Ik had veel boekomslagen gemaakt en voor uitgeverijen

Ik hou van de nederigheid van een krant, dat er ’s avonds aardappelen worden geschild op mijn werk.

gewerkt als vormgever. Toen ik terugkwam van mijn reis kreeg ik een telefoontje van Lannoo. Ik had een sabbatjaar genomen en had nog twee maanden over. Toen heb ik op mijn eerste computer dat boekje geschreven en het werd een groot succes. Die dingen gebeuren, ik heb geen masterplan.”

DEEMOED EN VERWONDERING

Je werkt als persfotograaf. Was dat een bewuste keuze of rolde je erin?

— “Ik wist al vroeg dat ik persfotograaf wilde worden. Ik werd gedreven door een sociale bewogenheid en wilde mijn talenten gebruiken om de maatschappij bewuster te maken. Ik wilde, via de schoonheid van foto’s, mensen leren kijken en ik wilde voor de krant gaan werken om een groot publiek te bereiken dat dagelijks mijn werk zou zien. Ik ben links, maar ik ben wel bij een rechtse krant gaan werken. “*Change the system from within*”, die gedachte. Nu ben ik mijn naïviteit daarover grotendeels kwijt, maar toch is wat ik wilde niet helemaal mislukt. Voor ik bij De Standaard ging werken, werkte ik bij De Gentenaar. Op de redactie kwamen toen brieven aan om te zeggen hoe goed de foto’s waren. Dat hadden ze nog nooit meegeemaakt. Zo kreeg ik stimulans. Op de academie vonden mijn leraars het trouwens waanzin dat ik mijn talent vergooide aan krantenpapier.”

Wat is voor jou een goeie foto?

— “Een goeie foto is een duidelijke foto. Fotografie is taal, dus een foto moet eenvoudig en helder articuleren, zoals wanneer je spreekt of schrijft. Een foto mag ontroeren, aanspreken, mooi zijn, maar hij moet in de eerste plaats communiceren. Hij mag wel ge-

laagd zijn, hè, al komen de meeste mensen toch nooit verder dan de bovenste laag. Nu goed, dat zijn lessen in nederigheid. Maar een foto moet dus werken. Ik vind het ook fantastisch als foto en artikel elkaar versterken. Voor mij is mijn vakkennis als fotograaf de grootste bron van geluk in mijn leven. Seks is ook fantastisch, maar mijn job komt toch op de eerste plaats. Ik herinner me nog goed toen ik, een paar jaar nadat ik afgestudeerd was, werkte voor de krant. Ik zat op een roze wolk omdat alle technische bagage eindelijk evident was geworden. De angst dat het er niet zou opstaan, die permanente stress, viel plots allemaal van mij af. Ik had eindelijk al die parameters in mijn vingertoppen, ik was virtuoos aan het worden, ik kon het echt. Sindsdien is fotograferen niet langer een bron van stress, de controle is naar de achtergrond verdwenen. Ik kan bezig zijn met de essentie. En dat is het vertellen van een verhaal. Daar geniet ik nog elke dag van. Ik hou ook van de nederigheid van een krant, dat er ’s avonds aardappelen worden geschild op mijn werk. Het staat daar op mijn muur geschilderd: “deemoed en verwondering”. De verwondering, dat is ook journalistiek: hoe is dat daar bij die man thuis? Hoe spreekt die? Hoe gaat die reageren als ik hem fotografeer? Op een bepaald moment heb ik tegen een collega gezegd dat hij beter met pensioen zou gaan. Hij was zo cynisch geworden! “Het zal wel weer van dat zijn”, zei die altijd. Als het wel weer van dat is, moet je niet meer verder werken. Je moet een primaire nieuwsgierigheid hebben. Als journalist ben je maar een medium. Je staat tussen het onderwerp en de lezer. Ik ben er- gens, ik fotografeer, ik zet dat in de krant. Ik ben maar een schakel tussen onderwerp en lezer. Ik hoef geen vedette te zijn, ik moet bijna afwezig zijn in wat ik doe, ik moet gewoon zo goed mogelijk die transfer maken.”

Voel je nooit de behoefte zelf iets te doen waar ze jou voor komen fotograferen?

— “Ik heb eventjes van het BV-schap mogen proeven toen ik dingen deed op TV. Die aandacht is zeer verleidelijk en vleidend, maar het is allemaal zeer dunnetjes. Daarnet stapte ik ergens binnen, en een man kwam naar me toe omdat hij van zijn vrouw mijn boek *Het mooiste licht is tegenlicht* cadeau had gekregen en mij herkende. Dat vind ik veel interessanter dan iemand die mij herkent omdat ik op TV kom. Pas op, op *Het Bourgondisch Complot* heb ik zeer veel inhoudelijke reacties gekregen van mensen. Dat is natuurlijk plezierig. Maar in mijn fotografie wil ik geen stijl hebben. Ik wil niet dat mensen zeggen: “Ah, nen Hendrickx”, ik wil dat ze zeggen: “Ah, Jean-Luc Dehaene” of “Ah, Verhofstadt”. Ik ben niet het onderwerp van de foto.”

LIEN DE COSTER

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p4

GENTSE NATUURHOEKJES

Ondertekening van de overeenkomst met de Freinetschool De Spiegel © Soetkin Sabbe

Her en der verspreid in de stad kun je ze aantreffen: verwaarloosde, braakliggende stukjes grond die liggen te verkommeren en vooral dienst lijken te doen als sluikestort. “Daar moet toch iets mee te doen zijn”, bedacht Jan-Jan Sabbe toen hij per toeval op een dergelijk terrein stootte aan de Warmoezeniersbrug.

De Warmoeshoek, de driehoek tussen de drukke spoorlijn Gent-Brussel, de Schelde en een oude spoorwegberm, bleek eigendom te zijn van de NMBS en de firma Amcor. Veel konden die echter niet meer aanvangen met het terrein, want door een bouwverbod tot vijftig meter van de Schelde is het onbruikbaar voor industriële activiteiten. Ook het oude spoor was intussen afgebroken, want Amcor voert zijn goederen tegenwoordig aan via de weg. Het terrein had lang dienst gedaan als ezelweide en na jarenlange verwaarlozing was het overwoekerd met brandnetels en bramen en bezaaid met sluikeafval. Navraag leerde dat Amcor geïnteresseerd was in het plan om van de Warmoeshoek een natuureducatief project te maken. Het afval werd opgeruimd, de woekerende bramen en brandnetels gerooid en in navolging van het Merelbeekse poelenplan werd gekozen voor het uitgraven van een amfibieënpool. Samen met landschapsarchitecte Els Huigens werd een plan opgemaakt en Amcor bleek bereid logistieke steun te leveren aan het project. Zogezegd zo gedaan en toen de werkzaamheden in september vorig jaar achter de rug

waren, had Gent er een fraai stukje natuur bij. Met de nabijgelegen Freinetschool *De Spiegel* werd een overeenkomst afgesloten, waarbij de school er zich toe verbindt om de Warmoeshoek gedurende een periode van negen jaar te beheren. Ook de groendienst bleek enthousiast en bekroonde het initiatief met een subsidie van 2500 euro als klein natuurproject.

De beheersovereenkomst houdt in dat de leerlingen van *De Spiegel* het terrein controleren op zwerfvuil en kleine natuurbeheerklussen uitvoeren. Verder stellen ze een inventaris op van de flora en fauna en werken ze mee aan *Het Warmoeswerkboek*, een projectboek bestaande uit foto's, aantekeningen en verslagen waarmee de evolutie van het terrein kan worden bijgehouden. De vrijwilligers van de Werkgroep Warmoeshoek van hun kant zorgen voor begeleiding en materiaal.

Intussen is het plan gerijpt om een ruimer project van 'Gentse natuurhoekjes' op te zetten waarbij de Warmoeshoek als voorbeeld en inspiratie zou kunnen dienen. De bedoeling is potentieel waardevolle stukjes natuur te herwaarderen en beschermen door ze te laten beheren door scholen. Zo worden leerlingen en vrijwilligers op een ongedwongen manier bewust van de waarde van de natuur en betrokken bij de bescherming ervan. Bovendien worden dankzij zo'n project (potentiële) sluikestorten opgeruimd. Dergelijke natuurhoekjes zouden een meerwaarde vor-

men voor de omgeving waarin ze gelegen zijn. Op termijn zou er zo een netwerk van 'Gentse natuurhoekjes' kunnen ontstaan. Een website met die naam is alvast in aanbouw. De Gentse groendienst is zeer te spreken over het project en zou het ook steunen, (eventueel) met een kleine subsidie maar vooral moreel. Om in aanmerking te komen moeten braakliggende terreinen wel aan enkele voorwaarden voldoen. Ze moeten veilig te betreden zijn; minimum twintig jaar vrij zijn van verkaveling of bewerking en vooral niet groter zijn dan één hectare. Maar dergelijke plaatsen zijn er zeker nog voldoende te vinden in Gent. Een gegronde reden om de stad eens grondig uit te spitten!

KOEN DE STOOP

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p7

Jan-Jan Sabbe heeft alweer concrete plannen voor een volgend project: de 'kamsalamanderpoel' in Gentbrugge, gelegen aan de Nijverheidskaai, tussen de Schelde en de Gentbrugse Kouter. Daarvoor is hij nog op zoek naar een school in de buurt en naar vrijwilligers. Wie geïnteresseerd is om daaraan mee te werken - of wie zelf een project wil opzetten - kan contact opnemen met: Jan-Jan Sabbe
Aambeelstraat 31
9000 Gent
jan@skilate.com

DE PRIVATE HUURMARKT ALS OPLOSSING VOOR DE WOONCRISIS?

De prijzen voor koopwoningen stijgen de laatste jaren aan een hels tempo en ook de huurders ondervinden de gevolgen van de stijgende prijzen. De immobiliënsector speelt in op de bezorgdheid over betaalbaar wonen door de private huurmarkt niet als probleem, maar als oplossing voor de wooncrisis naar voor te schuiven. Welke rol kan de private huurmarkt spelen in het realiseren van het recht op kwalitatief en betaalbaar wonen? Klopt het dat huurders en verhuurders gelijke belangen hebben? Betekent rechtszekerheid voor de verhuurder ook kwaliteit en betaalbaarheid voor de huurder? Is het voor de overheid goedkoper om de private huurmarkt te ondersteunen dan om zelf voor woongelegenheid te zorgen? TienTien vroeg het aan Filip Tollenaere van de Gentse Huurdersbond.

Tollenaere: "De private huurmarkt is de laatste jaren veranderd. Vroeger was het een 'wachmarkt' voor jongeren tot ze een eigen huis kochten en voor minder welstellende gezinnen tot hen een sociale woning werd toegewezen. Er waren ook wel een aantal private huurders die om principiële redenen bleven huren. Door de uitbreiding van de koopmarkt wordt de private huurmarkt echter steeds meer een 'restmarkt', waar mensen een tiental jaren of zelfs levenslang in blijven hangen. Het aanbod op de private huurmarkt is relatief stabiel, maar door de gezinsverdunding is de vraag toegenomen zonder dat het aanbod meegroeit. Immobiliënkantoren spelen hierin een dubbele rol. Enerzijds bemiddelen ze tussen de verhuurder en de huurder. Ze treden op als tussenpersonen die vraag en aanbod in contact brengen met elkaar. Daarnaast treden ze soms ook op als verhuurder voor eigenaars die de administratieve rompslomp tegen betaling aan hen uitbesteden. De private huurmarkt was altijd al noodzakelijk - vooral voor de mensen die het niet breed hebben en zich in de onderste segmenten van de huurmarkt bevinden - en hij zal dat in de toekomst ook blijven. De Belgische overheid zal nooit de volledige huurmarkt overnemen. Maar de private verhuurders als dé oplossing voor de wooncrisis

voorstellen, is overdreven. Het gaat hen immers vooral om het inkomen dat ze met de verhuur kunnen verdienen. Of huurders problemen ondervinden, hangt af van eigenaar tot eigenaar. De meeste problemen stellen zich met grote herstellingswerken, woonzekerheid en woonmobiliteit en de vergoedingen voor het verbreken van contracten."

De CIB (Confederatie van Immobiliënbereopen) stelt dat de overheid te weinig doet om de vrije huurmarkt in stand te houden. Ze klagen, daarbij gesteund door nogal wat politici, aan dat er in de huurwetten te weinig aandacht is voor de rechtszekerheid van de verhuurder.

— "Na een batterij tijdelijke huurwetten werd in 1991 de woninghuurwet goedgekeurd. Daar werd een moeilijk, maar toch relatief stabiel politiek evenwicht bereikt tussen het rendement voor de verhuurder en de betaalbaarheid, zekerheid en woonkwaliteit van de huurder. In 1997 werden een aantal achterpoortjes in de wet gesloten. Maar het is niet noodzakelijk zo dat als één partij meer rechten krijgt, dat automatisch ook betekent dat de andere partij dan rechten kwijtspeelt. Vorig jaar werd een drietal aanpassingen aan de huurwet doorgevoerd, waarover bij de verhuurders de perceptie bestaat dat die tegen hen gericht zijn en tot meer rechtsonzekerheid leiden. Enkele voorbeelden. Indien de huurder de waarborg in één keer betaalt,

VASTGOEDMAKELAARS VERSUS POLITICI OVER BETAALBAAR WONEN

Eind november vorig jaar vond in het Casino Kursaal van Oostende het achtste vastgoedcongres van de CIB (Confederatie van Immobiliënbereopen) plaats. De CIB is de grootste vereniging voor vastgoedmakelaars in België. Net geen 900 professionelen en geïnteresseerden stroomden er samen. Het congres werd afgesloten met het debat 'Wonen in Vlaanderen, nog haalbaar en betaalbaar?' Dat de CIB een specifieke visie heeft op hoe wonen betaalbaar kan blijven, bleek al uit de aankondiging voor het debat: "Het behoud van een voldoende grote vrije huurmarkt is noodzakelijk om ook voor de huurders wonen betaalbaar te houden. Nochtans wordt er van overheidswege nog altijd te weinig gedaan om de vrije huurmarkt in stand te houden." De panelleden waren Vlaams minister voor wonen Marino Keulen (VLD), Servais Verherstraeten (CD&V), Jean-Marie Dedeker (Lijst Dedeker), Michèle Hostekint (SP.a), Luc Machon (voorzitter CIB Vlaanderen) en Jan Jassogne (nationaal voorzitter CIB). Die laatste wond er geen doekjes om: "Als we geen impulsen geven aan de vrije huurmarkt dan zal dat als een boemerang terugkeren in het gezicht van de overheid. De overheidsbestedingen die nodig zullen zijn om die groep mensen op te vangen zullen tien keer hoger liggen dan de investeringen die nodig zijn om de private huurmarkt nieuw leven in te blazen." En verder: "Ofwel bouwt de overheid 12 procent so-

ciale huurwoningen, wat een pak geld gaat kosten, ofwel maakt men de private huurmarkt weer aantrekkelijk voor de individuele belegger. Dat kan door de verhuurder via de huurwetten terug een stuk rechtszekerheid te geven."

Vlaams CIB-voorzitter Luc Machon sloeg eenzelfde toon aan: "De sociaal kwetsbare huurder moet acceptabel gemaakt worden voor de private huurmarkt. Dat doe je door garanties te bieden dat de huur zal betaald worden, niet door de huurwaarborg te verlagen van drie naar twee maanden." De visie van minister Marino Keulen sloot alvast aan bij die van de CIB: "De afgelopen jaren heeft men eenzijdig maatregelen genomen om de huurder te beschermen. Nu moeten er ook maatregelen worden getroffen in het belang van de verhuurder." Jean-Marie Dedeker trok al helemaal de kaart van de CIB: "De nieuwe huurwet is een aanslag op het eigendomsrecht. Waarom geen databank van wanbetalers opstellen?" SP.a-politica Michèle Hostekint hield zich op de vlakte: "Er is een evenwicht nodig tussen huurder en verhuurder, beiden kunnen niet zonder elkaar."

De vrije huurmarkt en het welzijn van de verhuurders op deze huurmarkt waren duidelijk een door de panelleden algemeen gedeelde zorg.

(Elias Vlerick)
www.cib.be

© Freddy Willems

mag die maximaal twee maanden huur bedragen. Die maatregel was nodig om de financiële drempel bij nieuwe huurcontracten te verlagen. Het is voor velen immers niet evident om in één klap drie maanden huurwaarborg en een vooruitbetaling van een maand huur te betalen. Zeker niet als de waarborg van hun vorig huurcontract nog niet werd teruggestort.

Daarnaast is de verhuurder voortaan verplicht de huurprijs te afficheren. Op die manier wil de overheid discriminatie, waarbij de verhuurder bepaalde huurders afwimpelt door de huurprijs bij te stellen, tegengaan en de huurder tijd doen besparen. De verhuurderverenigingen voeren hier tegen het argument van de privacy aan. De verplichting om de huurprijs te afficheren zou het voor anderen mogelijk maken te achterhalen hoeveel een verhuurder verdient. Tot nog toe wordt die affichering nog niet gecontroleerd, maar Gent heeft als eerste stad aangekondigd dit wel te gaan doen. De laatste aanpassing aan de huurwet is dat mondelinge huurcontracten niet langer toegestaan zijn en dat de verhuurder het huurcontract moet laten registreren. Op die manier probeert de overheid zicht te krijgen op de huurmarkt en de evolutie van de huurprijzen. Misschien is het wel de bedoeling van sommige partijen om de huurprijzen op die manier te kunnen controleren.

De huurwetgeving is het resultaat van een politieke evenwichtsoefening. Zodra eraan gemorreld wordt, steigert dus altijd één van de betrokken partijen.”

Is de private huurmarkt ondersteunen goedkoper voor de overheid dan zelf betaalbare en kwalitatieve woningen te bouwen?

— “De overheid probeert op verschillende manieren het recht op betaalbaar en kwaliteitsvol wonen te garanderen. Via huursubsidies probeert de overheid bijvoorbeeld de mensen op de ellenlange wachtlijst voor een sociale woning uit de nood te helpen. Mensen met een laag inkomen die van een slechte naar een meer kwalitatieve woning verhuizen, krijgen van de overheid maandelijks financiële steun bij het betalen van de huur.

Huursubsidies zijn voor de overheid goedkoper dan zelf woningen bij te bouwen, maar ze zijn een overgangsmaatregel. Je kan er maar één keer in je leven beroep op doen. Via publiek-private samenwerking bouwt de overheid ook nieuwe sociale woningen, maar dat programma staat nog in de kinderschoenen.”

FEITEN OVER DE WONINGMARKT

Feit één: België en Vlaanderen kennen een bijzonder groot aantal private eigenaars. Vijfenzeventig procent van de Vlamingen koopt een eigen huis, bijna altijd grotendeels gefinancierd met een hypothecaire banklening. Dit is het gevolg van een beleid dat het ‘eigenaar worden’ stelselmatig gestimuleerd heeft. Het aandeel van de huurders is dan ook systematisch gedaald. Ondertussen is nog 25 procent van de huishoudens huurder, waarvan 5,5 procent sociale huurder en 18,5 procent private huurder. Op deze private huurmarkt wordt 27 procent van de woningen verhuurd door een immobielkantoor, 66 procent door de eigenaar zelf, 5,6 procent door een bedrijf of vennootschap en 1,2 procent door een sociaal verhuurkantoor.

Feit twee: een groot aantal huurwoningen zijn van slechte kwaliteit. Uit een recente studie van het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling van de Universiteit Gent blijkt dat 36 procent van de onderzochte Gentse woningen niet voldoet aan de minimumnormen voor bewoonbaarheid volgens de

Hoe loopt het proefproject van de paritaire huurcommissies in Gent?

— “Dat proefproject werd opgezet in Charleroi, Gent en Brussel en heeft twee doelstellingen. Ten eerste is het de bedoeling dat de commissies optreden als bemiddelaar bij problemen tussen huurder en verhuurder. De Huurdersbond had gehoopt dat de bemiddeling, zoals bij de arbeidsrechtbank, zou worden waargenomen door een vertegenwoordiger van de huurder- en verhuurderverenigingen, maar we zijn er niet in geslaagd dat te realiseren. De bemiddelaar is iemand die door de stad aangesteld wordt. Ten tweede is het de taak van de paritaire

Vlaamse Wooncode. Op het vlak van kwaliteit laten vooral de woningen in de 19de-eeuwse gordel, zoals in de Brugse Poort en in het Rabot, slechte cijfers zien: zo’n 70 procent zou na herhaalde screenings op het vlak van kwaliteit een onvoldoende krijgen.

Nog volgens de Gentse studie spenderen de meest kwetsbare groepen gemiddeld 36 procent van hun inkomen aan huur. Voor sommigen kan dit oplopen tot 60 procent van hun maandinkomen. Sinds 1995 tonen verschillende studies aan dat de kloof tussen de woonkost voor de huurders en die voor de eigenaars almaar gegroeid is. Terwijl de woonkosten in 1995 voor beiden gemiddeld nog rond de 20 procent van het inkomen lagen, spenderden in 2005 private huurders in Vlaanderen gemiddeld al 29,5 procent van hun inkomen aan wonen, en eigenaars gemiddeld maar 21,7 procent.

Feit drie: er is een gebrek aan sociale woningen. Alleen al in Gent staan 9900 mensen op de wachtlijst. (Elias Vlerick)

huurcommissies om een huurprijsrooster op te stellen. De bedoeling is om een objectieve huurprijs te bepalen die vervolgens als indicatieve richtprijs dienst kan doen, rekening houdend met factoren als de ligging, de grootte en het bouwjaar van de huurwoning. De Huurdersbond is erg te vinden voor dit experiment omdat wij al langer ijveren voor controleerbare huurprijzen. We stoten daarbij wel dikwijls op het liberale klimaat in België.”

Zien jullie nog andere oplossingen om het woonrecht te realiseren?

— “Uiteraard het bijbouwen van sociale woningen om de wachtlijsten weg te werken. Daarnaast kunnen de sociale verhuurkantoren (SVK's) een belangrijke rol spelen. Een SVK is een vzw die woningen van private eigenaars opkoopt en doorverhuurt aan sociale tarieven. Het SVK regelt de maandelijkse huur en de huurder heeft een grotere zekerheid dan op de private huurmarkt. Om de grootste druk op de woonmarkt te verlichten kan ook gedacht worden aan formules als 'cobousing' en 'kangoeroewonen'. Dit vergt echter dikwijls bouwkundige ingrepen en kan ook een invloed hebben op het inkomen, doordat verschillende personen op hetzelfde adres gedomicilieerd zijn.”

STIJN OOSTERLYNCK

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p8

TiensTiens nam de Beleidsnota Wonen 2007-2012 van de Gentse Schepen Karin Temmerman onder de loep. Lees onze bedenkingen op de website: http://www.tienstiens.org/beleidsnota_wonen_2007-2012

© Freddy Willems

BELEVENISSEN OP DE HUURMARKT

Meldingsplicht. Tom woont al zeven jaar in een goedkope rijwoning in het centrum van Gent. Op een nacht druppelt er water door het plafond van zijn slaapkamer. De volgende dag belt hij zijn verhuurder, die onmiddellijk een firma laat komen. Blijkt dat er al langer een mankement aan de dakconstructie is en dat die tot een verzakking van het plafond van zijn slaapkamer heeft geleid. Tom schrikt wanneer de firma hem de schuld geeft omdat hij de verhuurder niet tijdig op de hoogte gebracht heeft van het mankement. De verzekeringsmaatschappij van de verhuurder weigert tussen te komen omdat het lek te wijten is aan ernstige verwaarlozing. De verhuurder stelt dat Tom verondersteld wordt de zichtbare gedeelten van de woning regelmatig te inspecteren. Omdat Tom de zolder niet regelmatig genoeg gecontroleerd heeft en hij zijn wettelijke meldingsplicht dus niet vervuld heeft, rekent hij Tom de herstellingskosten aan. Tom weigert te betalen omdat hij nooit iets gemerkt heeft. Benieuwd hoe de vrederechter zal oordelen ...

Verbouwingswerken. Ruben woont reeds twintig jaar in een bescheiden woning op het platteland. Dit jaar overleed zijn verhuurder. Het huis wordt eigendom van een van de kinderen. De nieuwe eigenaar laat Ruben weten een aantal herstellingswerken te willen uitvoeren. Ruben stelt zich vragen, maar uit schrik dat de nieuwe verhuurder zijn contract zal opzeggen houdt hij zijn mond. Al vlug wordt de toestand onhoudbaar. De godganse dag wordt er geklopt, geboord en gekapt. Plafonds worden weggehaald en het hok in de tuin wordt afgesmeten. Ruben laat de verhuurder weten dat de situatie onleefbaar is geworden, maar die negeert zijn klacht. Bij de Huurdersbond hoort Ruben dat een huurder enkel dringende herstellingswerken moet gedogen en geen regelrechte verbouwingswerken. Ruben kan dus de verhuurder de toegang tot de woning ontzeggen. Anderzijds heeft hij de verhuurder toegestaan aan de werken te beginnen, waardoor die zou kunnen argumenteren dat hij de kans moet krijgen die af te wer-

ken. Huurders moeten zich bewust zijn van hun rechten en laten het beter niet zover komen.

Huurwaarborg. Lies huurt al meer dan twintig jaar een appartement in het Pajottenland. Ze woont er dolgraag. Telkens wanneer haar huurcontract na negen jaar verstrijkt, laat de verhuurder haar een nieuw contract tekenen. Dit is echter niet nodig, want een negenjarig contract dat niet tijdig wordt opgezegd, wordt telkens automatisch verlengd met drie jaar. Wat erger is: Lies wordt bij het afsluiten van elk nieuw huurcontract gevraagd een nieuwe waarborg te betalen. Dat is uitzonderlijk. Meestal wordt gevraagd een stukje bij te betalen zodat de waarborg in overeenstemming is met de huidige huurprijs. Bovendien krijgt ze geen enkele van de vorige huurwaarborgen terug, waardoor de totale waarborgsom ver boven de drie maanden huurprijs ligt. Rechtsonzekerheid inderdaad, maar wel voor de huurder.

ODE AAN DE STEDENBOUWERS

© Freddy Willems

Bouwvakkers. Mannen die met hun handen steden bouwen, die neerkijken op zij die dat met lijnen op papier proberen te doen en lachen met degenen die denken dat ze het met letters kunnen. Mannen van mortel en steen die de hele straat inpalmen met hun stopkretten, hun werfradio en hun slecht geparkeerde vrachtwagens. Ze noemen je “manneke” of “schoon madammeke”. Dokwerkers zitten in hun haven, metaalarbeiders verlaten hun bedrijven alleen om te staken en truckers blijven ten allen tijde in hun truck. Bouwvakkers doorwoelen de stad, ze fluiten naar onze vrouwen en wijzen belerend naar hun polshorloge wanneer je pas om negen uur met je aktetas het huis verlaat. Zij hebben al twee brooddozen leeggegeten op dat uur. Hoog op hun stelling informeren ze lacherig hoe het met het vrouwtje gaat en of ze nu geen kou heeft, alleen in bed? Je kan niet anders dan ze negeren, naar de grond kijken en wegfietzen. Ze lachen met je tas en gniffelen omdat je fietst. Het is geleden van op de speelplaats dat iemand je met dit stekende gevoel opzadelde. 's Middags in de werkkeet gaan blote vrouwen van papier van

hand tot hand en ze vragen aan de “kleine”, want er is altijd een kleine bij, of hij dat al eens in zijn handen heeft gehad, zo een boezem? Het joch kijkt verlegen in zijn brooddoos. “Kijk nu toch eens hier kleine, ze zijn verdorie bijna groter dan uw hoofd. Jongen toch, mocht je daar met je neus tussen geraken je zou versmachten.” Ze lachen zo hard dat ze er van beginnen te vloeken. Godverdomme toch. Geen tien seconden later is het stil en staren ze voor zich uit. Minuten lang, geen mens die weet wat op hun schouders weegt maar het is iets triestig en het weegt als beton. Dan is de pauze voorbij en zuchtend staan ze recht om er terug aan te beginnen. De slijpschijven jagen het stof tot in hun ondergoed en als de zon niet genadeloos brandt, regent het en verdragen ze gebukt dat ze langzaam nat gepist worden vanuit de hemel. Want het is een klotejob, altijd buiten, en het enige wat de baas goed kan is commanderen en rondrijden in zijn auto. Ze mikken hun venijnige slijm, die mix van stof en regen en nicotine, op het trottoir. Ze gorgelen lang en rochelen luid. Ze halen het van zo diep op dat het zor-

gen zouden kunnen zijn die recht uit hun hart komen. In aloude werkmanstraditie worden de fluimen hooghartig vermorzeld door een met stalen zolen gepantserde voet. Brandende sigaretten worden zo genadeloos niet gedoofd.

Aan de kleine vragen ze of dit nu de job van zijn leven is? Of hij dit nu liever doet dan naar school gaan. Ze lachen onder elkaar, maar de kleine begrijpt de grap niet. Hij wil er alleen maar bijhoren, iets betekenen in de echte wereld, en de valse wereld van punten scharrelen en leerkrachten plezier achter zich laten. Hij weet nog niets van het leven, van weemoed, van tegenslag en van wat het betekent om veertig jaar elke dag te gaan werken voor een baas. Hij verlangt naar de uitgelaten sfeer van vrijdagnamiddag, wanneer de mannen met hun dikke vingers van ondoordringbaar olifantenleer knijpen in de zachte billen van de cafébazin. Elke vrijdag voert het mens in opperbeste stemming schaal na schaal bier aan. De oudere mannen prijzen haar om haar schone dikke billen, terwijl ze hun tanden tonen waarmee ze keien tot zand kunnen vermalen. Schaamteloos informeren ze naar haar naam, al blijven ze haar gewoon “bieken” en “zoeteken” noemen. Ze beloven samenzweerderig elke vrijdag bij haar pilsjes te komen drinken, zolang ze hier om de hoek werken tenminste. De jongere mannen hebben nog geen verstand van de vrouwen, maar het schaamteloze geflirt met de cafébazin laat hen zo hartelijk lachen dat hun askegels op de grond vallen. Tegen de tijd dat de getrouwde mannen naar huis zijn, wordt er misschien gedanst en daarna soms gevochten.

En later nog, terwijl jij alleen in bed ligt te grienen omdat je vriendin het aanlegt met je beste vriend, gaan zij langs bij de meisjes en laten zich kussen en verwennen tot het terug licht wordt.

Bouwvakkers, zij die onze steden bouwen, de laatste mannen.

TYRON VAN HEE

www.tienstiens.org/tt13/p11

SNEUKELTUINEN, BARBECUES EN MOZAÏEKBANKEN

BUURTPARTICIPATIE IN DE GENTSE PARKEN

Het is maandagavond en al donker in het Banierpark te Sint-Amandsberg. Midden in het kleine parkje is een composteerplek afgebakend. Bij de ingang staan wat mensen te keuvelen. Een van hen is Saddia. Ze houdt de wacht met een riek in de hand. Een gemonteerde gloeilamp werpt een zwak licht op haar enthousiaste aanwezigheid. Een jongeman komt het pad in het park opgefietst. Op zijn bagagerek een grote witte ton, die hij met één hand in evenwicht houdt. Bij aankomst maakt hij een grapje. Een 'compost drive-in' zou niet misstaan. In één beweging het bakje groenafval uitkieperen in het grote verzamelvat, en langs een andere weg weer de openbare composteerplek uit fietsen. Saddia kan er om lachen, maar neemt al snel haar rol weer op. Vriendelijk maar kordaat stapt ze op de jongeman af. Ze werpt een kritische blik op zijn GFT-afval. Als compostmeester kent ze haar stiel: "Dit is één van de enige plaatsen in Gent waar het openbaar composteren gelukt is. Tientallen omwonenden brengen hun groenafval. We maken er compost van voor het park en voor de buurt. Maar om het composteren te laten slagen, checken we de zuiverheid van het GFT-afval". We, dat zijn groenwerker Maurice, buurtbewoner Gustaaf, enkele van zijn vrienden en Saddia. Saddia is niet alleen wekelijks op post bij de composteerplek, ze onderhoudt ook mee het groen in het Banierpark. Ze had zichzelf aangeboden om dat vrijwillig te doen en de Groendienst zag daar geen graten in, integendeel. Tine Vervae van de Groendienst: "Het huidige park kwam er op initiatief van het Duurzaam Huis van Samenlevingsopbouw en het Intercultureel Netwerk. Na jarenlange problemen besloot men om het park om te vormen tot een sneukeltuin. Er kwamen bessenstruiken, een boomgaard en een kruidentuin. Het is de bedoeling dat het park mee door buurtbewoners wordt onderhouden. Ze mogen het fruit ook plukken, zodra het er is." Die betrokkenheid is geen alleenstaand fenomeen. In een vijftal parken in het Gentse participeren vrijwilligers (groepen) bij het ontwerp, de heraanleg of het onderhoud. Tine ondersteunt ze vanuit de Groendienst. "Al anderhalf jaar werk ik met

Stef Bossuyt en Tine Vervae in de Groene Vallei © Hans Dekeyser

vrijwilligers. De participatie wordt concreet op het moment dat de mensen zelf iets willen doen, als ze de handen uit de mouwen willen steken. Ik bereid dat voor op het terrein en begeleid het. Tot nu toe is dat een zeer dankbaar werk."

De participatie bij het openbaar groen is op gang gekomen in het zog van de strijd om de Groene Vallei. Sinds de jaren zeventig ijverden buurtbewoners voor het behoud van het groen aan de Nieuwe Wandeling. Onder druk van die acties besliste de stad om de Groene Vallei grotendeels onbebouwd te laten. Stef Bossuyt van de Dienst Kunsten was een spil in de constructieve relatie tussen de Stad en de actiegroep. "Participatie was tot een aantal jaar geleden meestal vergaderparticipatie. Nadeel daarvan is dat je daarmee de doeners niet mee krijgt," vertelt hij. "De actiegroep had jarenlang natuurwandelingen en opruimacties in het gebied georganiseerd. Bij de stad is het inzicht gegroeid om die betrokkenheid serieus te nemen. Om de principes waar de groep voor staat te integreren in de herinrichting van het terrein." Maar tussen de beslissing voor het behoud van de Groene Vallei en de daadwerkelijke aanleg van het park gaapte een kloof van een paar jaar. Stef: "Een aantal mensen van de actie-

groep kon zo lang niet wachten. Ze wilden al aan de slag. We zijn gaan samen zitten. Ook twee kunstenaars uit de buurt die ervaring hadden met *land art*, versterkten de groep. Zo kwamen we tot een plan voor de groeneilanden. Uiteindelijk hebben de buurtbewoners 384m² groeneilanden gebouwd die nu in de Coupure drijven. Hadden we het door een professionele aannemer laten doen, dan had de Stad omwille van de prijs maar 40m² kunnen verwezenlijken. Maar nog belangrijker was het feit dat

VEEL GROEN IN GENT

Volgens de stadsmonitor die te raadplegen is op de website van 'Thuis in de Stad' heeft Gent het hoogste percentage buurtgroen van alle Vlaamse steden. 87% van de Gentenaars zou in 2006 op 400 meter wandelafstand van openbaar buurtgroen wonen. We laten daarin Antwerpen (66%) en Brugge (51%) ruim achter ons. Bovendien steeg de aanwezigheid van buurtgroen de afgelopen jaren het snelst in Gent. Dat betekent daarom niet dat de groenwensen van de Gentenaars al volledig bevredigd zijn. In 2006 was 73 % het helemaal of eerder eens met de stelling dat 'er genoeg groen in de buurt is'. In Antwerpen en Brugge was dat respectievelijk 73% en 88%.

© Hans Dekeyser

NATUURLIJKE ARCHITECTUUR

In het boek *Natural architecture* brengt de Italiaan Alessandro Rocca 66 recente installaties in beeld. Net zoals bij de hondenmand in de Groene Vallei zijn ze opgebouwd met handenarbeid en uit natuurlijke materialen en keren ze terug naar organische vormen. Zoals blijkt uit het boek experimenteren steeds meer kunstenaars op dit raakvlak van architectuur en natuur, en breien ze zo een vervolg aan de *land art*-beweging van de jaren '60. Ze willen het bouwen laten opgaan in een kunstvorm die nieuwe relaties kan leggen met de natuur, het landschap en de omgeving.

Alessandro Rocca, *Natural Architecture*. PAPress, 2007

mensen daadwerkelijk in de publieke ruimte aan de slag konden.”

Als je nu langs de Coupure en door de Groene Vallei wandelt, vallen niet enkel de zacht gebogen lijnen van de drijvende eilanden op. Ook de aantrekkelijke houten fietsersbrug over de Leie of de loopweide voor honden getuigen van een kunstzinnige parkinrichting. De hondenmand is met palen en gevlochten takken omheind, en vormt door haar tribale uitstraling een mooi contrast met het achterliggende appartementsblok van Amelinckx. De hondenmand is net zoals de groeneilanden en de nog te bouwen barbecue naar een ontwerp van Etienne Van Thomme en Ruth Bossier. Maar de buurtgroep had telkens haar zeg en bouwde mee. Die participatie heeft zo zijn voordelen. Stef Bossuyt: “Je kan de zorg die bij een kleine groep zit, uitbreiden naar een veel grotere groep. Als mensen hun hond storend uitla-

ten, dan worden ze er door andere parkbezoekers op aangesproken. Die zeggen: ‘Gebruik toch de hondenmand, ik heb ze er eigenhandig voor gebouwd!’ Zo een manier van communicatie in de buurt kan je als ambtenaar nooit van bovenaf verwezenlijken.”

Tine van de Groendienst ziet een ander voordeel: “Bepaalde soorten handmatig werk zijn haast onbetaalbaar voor de Groendienst of heel zwaar. Langs de andere kant zijn er mensen die maar wat graag de handen uit de mouwen willen steken in het openbaar groen. Zo organiseert de buurtgroep aan de Sint-Baafskouter afvalopruimacties en maaidagen. Op de laatste maaidag kwam bijna vijftig man opdagen. Dat wil toch iets zeggen!”

“In een vijftal parken in het Gentse participeren 100 vrijwilligers(groepen) bij het ontwerp, de heraanleg of het onderhoud.”

Toch is het niet allemaal koek en ei tussen de buurt- en actiegroepen en de stadsdiensten. Het blijft zoeken naar een goed samenspel, al gaat dit wel steeds beter. Zo werd in de Groene Vallei ook de kunstenaar Jozef Legrand aan het werk gezet. Zijn recreatieve infrastructuur is best origineel, maar echt goed doorgepraat met de buurt werd ze niet. Wat tot de nodige frustraties leidde bij buurtgroep. Ook de betonpaden konden aanvankelijk op weinig enthousiasme rekenen. Stef vertelt: “Toen de buurt zag dat er

brede betonpaden werden aangelegd in de Groene Vallei waren heel wat mensen verontwaardigd. ‘Hoe kun je het maken om dit stuk groen vol te betonneren?!’. Bij sommigen is de kwaadheid pas bekoeld toen ze de Marokkaanse man zagen die hier tegenwoordig vaak komt. Hij reed met zijn elektrische rolstoel vlot over de betonnen paadjes.”

Ondertussen hoopt Stef Bossuyt op nog een nieuw park dat een kunstzinnige en ecologische invulling krijgt door participatie vanuit de buurt. Het gaat over het Pierkespark in de Brugse Poort. “Er staat een project op stapel met een kunstenares die voeling heeft met de Arabische cultuur en schriftuur. Ze weet ook met jongeren te werken. We gaan kijken of we dat in de parkinrichting kunnen integreren. In de Brugse Poort past een zuiders park. Met zitelementen in mozaïek, vijgenbomen en druivelaars. En als we dit kunnen realiseren samen met inwoners van de Brugse Poort en jongeren uit de omgeving, hebben we een geslaagd project. De werkplek van De Vieze Gasten, de kringwinkel en het koffiehuis van vzw Trafiek omringen het stukje groen. Ik moet daar geen tekening bij maken. Dat past allemaal mooi bij elkaar. Ze willen er terrassen maken die vol zitten met alle mogelijke kleuren. Schitterend!”

Nog even en de Graslei moet de Brugse Poort laten voorgaan als topbestemming bij lentekoorts.

MATHIAS BIENSTMAN

www.tienstiens.org/tt13/p12

DE PI ALS

Sven De Visscher © Freddy Willems

Sven De Visscher is als onderzoeker verbonden aan de vakgroep sociale agogiek van de universiteit Gent. Hij bestudeert de invloed van de omgeving waar kinderen wonen op hun socialisatie, hun leerproces in de samenleving. TiensTiens vroeg hem welke plaats stedelijkheid inneemt in zijn onderzoek.

De Visscher: “Veel mensen denken bij het begrip woonomgeving spontaan aan de fysieke component, aan de infrastructuur. Een kindvriendelijke woonomgeving is er dan één waar een speelplein aanwezig is. Maar er is ook het sociale aspect: is er veel sociale controle in de wijk, welke andere groepen zijn er aanwezig in de publieke ruimte, wordt de omgeving als veilig of gevaarlijk ervaren? Ten slotte bepaalt het kind zelf ook in welke ruimtes het zich begeeft. Je hebt kinderen die graag buiten op straat spelen, maar je hebt er ook die liever binnen spelen of ‘buiten’ tot de eigen tuin beperken. Vlaanderen is verstedelijkt gebied en dat maakt dat de woonomgeving van veel Vlaamse kinderen zich kenmerkt door heterogeniteit, anonimiteit en densiteit. Leven in de stad confronteert kinderen met verschil, met ‘anders-zijn’.”

Leren kinderen niet vooral op school en in het gezin? Wat heeft de woonomgeving daarmee te maken?

— “Traditioneel ziet men de socialisatie van kinderen als een gesloten proces. De ouders en instituties zoals het onderwijs en het jeugdwerk worden als enige opvoeders ge-

zien. Maar socialisatie is een open proces met allerlei invloeden waar de traditionele ‘opvoeders’ niet altijd vat op hebben: vrienden en leeftijdsgenoten, de televisie, internet, ... Zo is ook de woonomgeving een medeopvoeder. Binnen verschillende woonomgevingen heersen verschillende opvattingen over burgerschap, samenleven en gemeenschap. Via de heersende opvattingen in de eigen woonomgeving leren kinderen hoe ze de samenleving mee vorm kunnen geven.”

Hoe moeten we ons dat concreet voorstellen?

— “Ik heb onderzoek verricht in drie buurten: in Sint-Pieters-Buiten, beter bekend als het miljoenenkwartier, in Steenakker, dat is de tuinwijk naast Nieuw Gent, en in de hoogbouwtorens van Nieuw Gent zelf. Dat zijn drie totaal verschillende woonomgevingen. In Sint-Pieters-Buiten merk je dat kinderen de publieke ruimte vooral ervaren als door-gangsgebied. Er zijn een aantal belangrijke plaatsen in de wijk waar de kinderen naartoe gaan: de scouts, de school, de kerk en het park, maar daarnaast zijn er heel veel betekenisvolle plaatsen buiten de wijk: de muziekschool, de binnenstad, vriendjes in andere wijken, ... De scouts, de school en de kerk spelen een cruciale rol om geïntegreerd te raken in de gesloten gemeenschap van het miljoenenkwartier. Alleen ouders met kinderen die naar de plaatselijke school of scouts gaan behoren tot de gemeenschap. Wie geen kinderen heeft moet zijn gemeenschap elders zoeken. Je merkt bovendien dat de publieke ruimtes in de wijk niet collectief gebruikt

worden. Ook kinderen maken geïndividualiseerd gebruik van de publieke ruimte. Je kunt als kind bijvoorbeeld niet zomaar naar het park om met andere kinderen te spelen, want er zijn geen andere kinderen. Tenzij de scouts er een activiteit hebben, maar een dergelijke activiteit heeft een gesloten karakter.

“Socialisatie is een open proces met allerlei invloeden waar de traditionele ‘opvoeders’ niet altijd vat op hebben: vrienden en leeftijdsgenoten, de televisie, internet, ... Zo is ook de woonomgeving een medeopvoeder.”

De scouts en de school zijn dus cruciaal in de burgerschapsvorming van de kinderen in deze wijk.

In de tuinwijk Steenakker merk je dat de socialisatie heel anders verloopt. Je ziet er duidelijke groepsgebonden patronen. Een eerste invloed is de verzuiling, die zichtbaar wordt door de christelijke en de socialistische huisvestingsmaatschappij. Zeker vroeger speelden de kinderen uit de katholieke straten niet met de ‘Sossen’ en omgekeerd. Je merkt dat deze tweedeling nog steeds speelt, hoewel het nu eerder met reputatie te maken heeft: de socialistische blokken hebben een slechte naam. In de jaren ’50 tot ’70 werd de

UBLIEKE RUIMTE OPVOEDER

SVEN DE VISSCHER OVER KIND ZIJN IN DE STAD

wijk verder uitgebouwd. Ik heb oude mensen geïnterviewd die aangaven dat het echt *not done* was om met een lief van de ‘nieuwe wijk’ af te komen als je in de ‘oude wijk’ woonde. Vanaf de jaren ‘80-‘90 werd etniciteit een belangrijk criterium. De Turkse gezinnen in de wijk hebben een eigen sociaal netwerk. In het plaatselijke jeugdwerk heb je ofwel een grote groep allochtonen of je hebt er geen, omdat de Turkse gemeenschap duidelijke groepsgebonden patronen kent. Een Turkse jongen vertelde me ‘ik ken hier iedereen en ik kom overal’. Toen ik met hem op stap ging, bleek dat te kloppen: hij zei tegen iedereen goedendag en mocht overal naartoe waar hij wou. Alleen bestond ‘iedereen’ alleen uit mensen van de Turkse gemeenschap van de wijk en was ‘overal’ dezelfde plaatsen als die van de andere Turkse jongens. Ook gender speelt een rol: de meisjes spraken heel vaak over het ‘driehoekplein’, wat bij de jongens weinig tot niet gekend was. Interessant in Steenakker is dat er knooppunten zijn waar de verschillende groepen geconfronteerd worden met elkaar. Zo is er een actieve buurtgroep die een rommelmarkt organiseert waar alle bewonersgroepen op af komen. Wie opgroeit in Steenakker weet dus dat er diversiteit is, maar heeft tegelijkertijd een inbedding in een eigen groep.

Dat is een belangrijk verschil met de woonwijken van Nieuw Gent, waar de bewoners van zo diverse afkomst zijn dat ze nauwelijks ingebed zijn in een eigen groep. Zo vertelde

© Freddy Willems

één van de oudere bewoners dat de samenstelling van zijn straat op enkele jaren tijd zo veranderd is en dat er nu zoveel verschillende nationaliteiten wonen dat hij niet meer kan volgen. Die man gaf aan geen problemen te hebben met diversiteit op zich, maar wel met de ruimtelijke concentratie van die diversiteit. Samen met andere oudere bewoners plooit hij zich steeds meer terug in het vertrouwde parochiale netwerk.”

Het is dus niet zo dat vooroordelen verdwijnen als je samen in dezelfde omgeving woont?

— “De contacthypothese, de idee dat vooroordelen verdwijnen als mensen in dezelfde buurt wonen of op dezelfde school zitten, werkt niet in alle situaties. Gemengde wijken zijn niet per definitie wijken waar meer verdraagzaamheid is. In Nieuw Gent leven mensen met het besef dat het vreemde voortdurend in de buurt is. Zij vinden te weinig zekerheden in hun contact met anderen. Ze weten niet meer hoe ze met al die diversiteit kunnen omgaan. Het buurtwerk en het op-

bouwwerk zijn dan ook heel belangrijk in die wijk om toch een zeker gevoel van gemeenschap te creëren. Toen ik de kinderen van Nieuw Gent interviewde, dacht ik dat ik geen enkel patroon kon ontwaren. Het ene kind vond een bepaalde straat belangrijk, een ander kind een voetbalpleintje, een derde de jeugdwerking. Ik dacht dat het hier net als in het miljoenenkwartier om geïndividualiseerd gebruik van de ruimte ging. Maar ik had het mis. Beetje bij beetje ontwaarde ik heel complexe gepersonaliseerde netwerken. Groepsgebonden patronen zoals in Steenakker had je hier niet omdat de groepen veel te klein waren. Maar de kinderen van Nieuw Gent kunnen de grenzen waar de volwassenen op botsen overbruggen. In de jeugdwerking bijvoorbeeld komen de verschillende gepersonaliseerde netwerken samen. Uiteraard leidt dit soms tot conflicten. Maar kinderen ontdekken er nieuwe vormen van samen leven en spelen. Ze nemen dit mee de straat op, buiten het kader van de jeugdwerking. Dan zie je dat kinderen niet alleen beïnvloed worden door maatschappelijke breuklijnen, zoals men traditioneel denkt, maar zelf ook die breuklijnen gaan beïnvloeden. Ze stellen de grenzen die volwassenen ervaren in vraag.”

Omgaan met verschil leren kinderen in bepaalde wijken dus op straat. Maar hun ouders vinden de straat misschien te gevaarlijk?

— “Precies. Dat is wat ik het grote-boze-wolf-syndroom noem. Enerzijds willen vol-

wassenen kinderen beschermen tegen gevaar. De toegenomen verkeersdrukke speelt hierin zeker een rol, maar ook de *stranger-dangers*, het gevaar van de onbekenden. Anderzijds worden kinderen in de publieke ruimte steeds vaker als overlast gepercipieerd. Gebruik maken van de publieke ruimte is een kwestie van willen, kunnen en mogen. ‘Willen’ hangt samen met de vraag of er daar iets te beleven valt, denk aan het park op Sint-Pieters-Buiten waar je nooit ‘zomaar’ andere kinderen kunt ontmoeten. Vanuit gemeenschapsperspectief schort er iets aan de opvoeding van de kinderen uit het miljoenenkwartier. Het zijn echte ‘achterbankkinderen’, die van de muziekles naar de scouts gevoerd worden met de auto. Maar ook daar zijn ze onder ‘gelijken’. Deze kinderen leren heel weinig omgaan met verschil. ‘Kunnen’ hangt af van de ruimtelijke claims die verschillende groepen maken. Dit is duidelijk in Steenakker waar Turkse jongens hun eigen plekjes creëren. En de vraag naar mogen hangt samen met de tendens naar bescherming en de perceptie van overlast. En dat lijkt vooral te spelen in Nieuw Gent.”

Mensen trekken zich terug in de private sfeer. Ze creëren een afgesloten ruimte voor kinderen die een veilige haven biedt los van de reële wereld. Was het vroeger dan anders en beter?

— “Het is natuurlijk een oud fenomeen. In de 18de eeuw zag Rousseau de maatschappij reeds als bron van verderf waartegen het kind, dat van nature goed was, moest beschermd worden. Daaruit is het zogenaamde jeugdland ontstaan, een term van Leo Dasberg. Het jeugdland is het geheel van instellingen voor jeugdigen die buiten de volwassen wereld bestaan. Die instellingen moeten kinderen op de steeds complexer wordende maatschappij voorbereiden. Je merkt doorheen de geschiedenis een institutionalisering van de opvoeding, denk maar aan het onderwijs, de kinderopvang en het jeugdwerk. Wat begon alles een middenklasse-ideaal breidde zich uit naar de arbeidersjongeren. We moeten nu allemaal universitair zijn.”

Men spreekt in dit verband over de uitbreiding van het ‘bourgeois-childhood script’. Vind je dat problematisch?

— “Op zich niet, nee. Er is op zich niets mis met het burgerlijk ideaal van de jeugd; alleen moet men er zich voor hoeden dat men andere vormen van jong zijn marginaliseert. Jongeren die niet aan dit ideaal kunnen of willen deelnemen mogen niet het gevoel krijgen dat ze iets tekort komen. Beleidsmaatregelen mogen niet enkel afgestemd worden op de leefwereld van middenklassejongeren.”

Vind je dat dat nu wel het geval is?

— “Onder impuls van de kinderrechtenbeweging is er steeds meer aandacht voor participatie en autonomie van jongeren. Alleen stellen we vast dat dit zich beperkt tot de terreinen vrije tijd, jeugdcultuur, onderwijs en de commerciële sector. Andere domeinen zoals politiek en economie, waar het verschil volgens sociale klasse het grootst is, worden erbuiten gehouden. We moeten ons ervan bewust zijn dat een bepaalde groep volwassen bepaalt op welke terreinen jongeren mogen participeren. En dat is vaak op middenklassewaarden gestoeld. Zo worden jongeren geacht te consumeren en tegelijk worden ze buiten het arbeidsproces gehouden. Hierdoor komt de verantwoordelijkheid volledig bij de ouders te liggen. Voor jongeren met financieel minder daadkrachtige ouders is dit een probleem. Ik ken jongeren die niet naar de jeugdwerking kunnen komen omdat ze moeten bijkussen. Met dergelijke situaties wordt in het jeugdbeleid te weinig rekening gehouden.”

Geldt dit ook voor alles wat met jeugdruimte te maken heeft?

— “We merken dat men stilaan afstapt van een speelruimtebenadering - waarbij kinde-

“De hele samenleving voedt op. De manier waarop we de samenleving inrichten zal dus ook invloed hebben op de opvoeding van kinderen.”

ren een aparte plaats krijgen in de samenleving, een speelplein bijvoorbeeld - en kiest voor de idee van de kindvriendelijke stad. Dat is op zich een evolutie naar meer autonomie en meer participatie van kinderen aan de samenleving. In Gent vertaalt zich dat in ‘speelweefsels’, waarbij kinderen kunnen bewegen van plek naar plek. Ook de informele speelruimtes krijgen een plaats in het verhaal. Een kindvriendelijke omgeving hoeft dus helemaal niet gepaard te gaan met grote speelpleinprojecten. Belangrijk is dat beleidsmensen zich de vraag blijven stellen welk kind ze voor ogen hebben. Verschillende kinderen bewegen zich vaak op een heel andere manier. Het is nog te vaak een middenklasseverhaal.”

Hoe creëer je als overheid een kindvriendelijke stad voor alle kinderen?

— “Eerst en vooral door te beseffen dat jeugdbeleid niet enkel een thema van de jeugddienst is. De jeugddienst van Gent kan hier als voorbeeld dienen: men is bij alle stadsdiensten gaan aankloppen om uit te leggen dat ook zij met jeugdbeleid bezig moeten zijn. Die stadsdiensten hadden daar nog

nooit eerder bij stilgestaan. De jeugddienst heeft een plangroep Speelruimtebeleid opgericht waarin alle sectoren vertegenwoordigd zijn: cultuur, onderwijs, welzijn, zelfs de dienst plantsoenen is aanwezig.”

In de controverse rond het speelplein in Lauwe bekritiseerde je niet alleen de buurtbewoners die ‘recht op rust’ eisten, maar ook de speelpleinbeweging, die een ‘recht op spelen’ opeiste. Je maakte de volgende opmerking: “Het hebben van rechten garandeert niet dat er ook effectief recht wordt gedaan. Het realiseren van een gewenste woonomgeving waarin rust en spel een plaats hebben, wordt niet enkel gegarandeerd door burgers meer individuele rechten toe te kennen maar valt onder de collectieve verantwoordelijkheid van een gemeenschap.” Wat stoort je aan dit ‘recht op spelen’?

— “Vanuit het jeugdwerk kwam een terechte verontwaardiging dat spelende kinderen als overlast gedefinieerd werden. Jammer genoeg kwam het tot een juridisch debat, wat veel zegt over de manier waarop we naar burgerschap kijken. Wat ik betreurt is dat de speelplein- en kinderrechtenbeweging het ‘recht op spelen’ opeisten. Je kunt volgens mij geen absoluut recht op spelen afdwingen, evenmin je dat kunt met recht op rust. Dat komt omdat dit geen individuele, maar collectieve rechten zijn. Recht op spelen en recht op rust werden tegenover elkaar geplaatst, terwijl het in wezen een maatschappelijke discussie is. De vraag die moet gesteld worden is: wat is samenleven en hoe willen we die samenleving vorm geven? Wat is de plaats van kinderen hierin? Men vertrok niet vanuit het pedagogische aspect van het debat. Opvoeden is een maatschappelijke verantwoordelijkheid en niet alleen de taak van het kerngezin. De hele samenleving voedt op. De manier waarop we de samenleving inrichten zal dus ook invloed hebben op de opvoeding van kinderen. De verklaring van een aantal gemeentes dat kinderen nooit overlast kunnen veroorzaken, miskent die gemeenschappelijke opvoedingstaak. De hele hetze toont aan dat we maatschappelijke verhoudingen sterk juridiseren. Het individuele burgerschap wordt daarmee benadrukt ten nadele van wat Koen Raes het relationele burgerschap noemt. Relationeel burgerschap ontwikkelt zich in de verhouding tussen mensen. Het is een realiteit, een gegevenheid die plaatsvindt in de praktijken van een gemeenschap. Burgerschapsvorming speelt zich af op straat, niet in de rechtbank.”

MIEKE NOLF EN PASCAL DEBRUYNE

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p14

SAMENWONEN ZONDER LIEF

COHOUSING ALS GROEIENDE TREND IN GENT

Sinds enkele jaren kiezen steeds meer jonge mensen ervoor om samen te huizen: voor de gezelligheid, om kosten te drukken, om ecologische redenen, ... Wie surft naar www.samenhuizen.be of www.allesthuis.be vindt talloze zoekertjes. Soms wordt een huis aangeboden, soms de huisgenoten: "Wij zijn twee werkende en sportieve twintigers, Jan en Leen (géén koppel!), die op zoek zijn naar een aangename huisgenoot". Mensen zoeken een huisgenoot die rustig, sociaal en niet-roker is. Op www.allesthuis.be lijkt samenhuizen een kwestie van bewust samen leven: er zijn zoekertjes voor religieus samenleven, holebi-wonen, milieugeëngageerd en vegetarisch wonen.

De huurprijzen voor een huis of flat in Gent kunnen oplopen van 500 tot 1000 euro per maand; elektriciteit, water en gas niet inbegrepen. Dat zijn hoge bedragen en het financiële aspect weegt dan ook sterk door in de keuze voor samenhuizen. De huurprijzen voor 'samenhuizen' variëren van 165 tot 500 euro per maand.

Samenhuizer An-Katrien Lecluyse: "Ik zie eigenlijk geen enkel onderdeel. Samenhuizen is voor mij een manier om nieuwe mensen te leren kennen. Ik wou liefst samenwonen met mensen die ik vooraf niet kende. Ik vond mijn huisgenoten en ons huis via www.samenhuizen.be. We wonen er met drie, maar tot nu toe hebben er al zes mensen mee ingewoond. Sommigen om een tijdje uit te blazen of omdat het net uit was met hun lief." Elke Decalf ging enkele jaren terug met vriendinnen samenwonen. "Als je single bent is samenhuizen de ideale oplossing: 't is gezelliger, goedkoper dan op je eentje iets huren, en je leert potentiële vriendjes kennen! Het is ook fijn om na het werk bij te kletsen en de kuis te delen." Elke verkiest samenwonen met mensen die ze kent, omdat dat volgens haar makkelijker is. Hoe kies je een huisgenoot? Elke: "We vonden het belangrijk dat het iemand was met wie we op dezelfde golflengte zaten en die hetzelfde levensritme had. Als iemand naar het huis kwam kijken praatten we zolang mogelijk. Dan weet je het wel." An-Katrien en haar huisgenoten vonden de zoektocht naar een huisgenoot best spannend. "De vorige keer dat we iemand zochten hadden we al een meisje met wie het klikte, maar de telefoontjes van kandidaathuurders bleven komen en toen kregen we een telefoon van een sympathiek klinkende Griek en hebben we hem uitgenodigd voor taart en koffie." Veel koppels hebben bij het begin van het samenwonen eindeloze discussies over banale huishoudelijke kwesties. Is dat niet dubbel zo moeilijk als je met nog méér mensen in één huis woont? Voor Elke was de keuken een potentiële conflictzone. "Iedereen heeft zijn eigen manier van organiseren en sommige huisgenoten hebben de neiging om iedereen's spulletjes op te ruimen, waardoor je niets meer terug vindt." Bij An-Katrien loopt dat anders: "Eigenlijk leren we vooral van elkaar. Als de ene bijvoorbeeld bezig is met milieubewust consumeren, gaan de anderen dat overnemen."

Toen Elke ging samenwonen waren de drie vrouwen vrijgezel. Idem dito voor An-Katrien. Maar dat vrijgezellenbestaan bleef natuurlijk niet duren. Bij An-Katrien gaf het samenleven met koppels geen pro-

© Annemie Van den Hendre

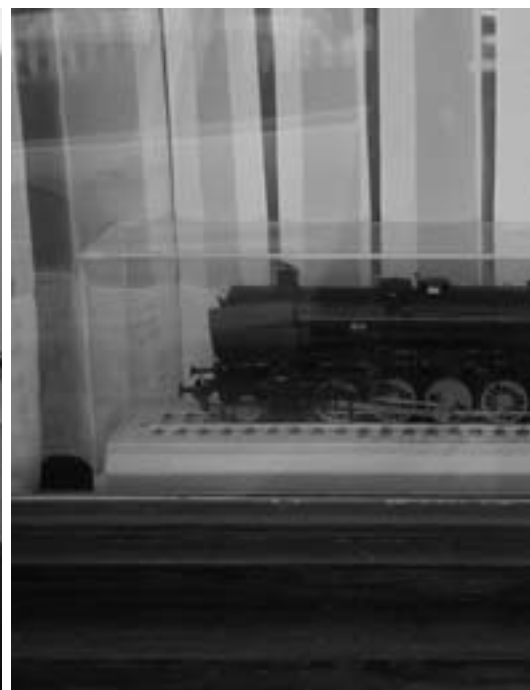

blemen. Bij Elke is het samenhuizen afgelopen toen alle bewoners met hun lief gingen samenwonen. "Je hebt geen privacy met je lief. Met drie koppels in één huisje raakt het ook te vol." Maar samenwonen heeft ook andere knelpunten. Zo is het moeilijker voor mensen die leven van een uitkering of sociale bijstand krijgen. Elke gemeente hanteert andere regels om te bepalen wie als 'samenwonende' kan worden beschouwd. Ook bij de RVA kunnen er problemen opduiken, want een 'samenwonende' kan een deel van zijn vervangingsinkomen verliezen omdat er vanuit gegaan wordt dat hij/zij kan rekenen op de inkomsten van de andere huisgenoten. Tot slot loopt het ook met de huurcontracten niet altijd van een leien dakje: veel eigenaars willen liever geen huurcontract afsluiten met meerdere personen.

MARLIES CASIER

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p17

MOSCOU

EEN HAVEN VOOR DE TOEKOMST

GEÏNTEGREERD GEBIEDSGERICHT MILIEUBELEID IN DE PRAKTIJK

De Gentse Kanaalzone is het economische zwaartepunt van onze regio. Zo werken er meer dan 65000 mensen, goed voor bijna 40% van de industriële tewerkstelling in Oost-Vlaanderen, staat ze in voor zo'n 25% van de toegevoegde waarde van de provincie, worden 25% van de private investeringen er gerealiseerd en is de haven goed voor 50% van de totale provinciale export. Het kan dan ook geen verwondering wekken dat de overheden de toekomst van de haven willen veiligstellen en versterken. En toch doen bepaalde keuzes voor de toekomst vragen rijzen over het broze evenwicht tussen leefbaarheid, milieubescherming, mobiliteit en economische groei in deze uitgestrekte woon- en werkzone.

ROM-PROJECT GENTSE KANAALZONE

Het ROM-Project betreft een complex strategisch planningsproces in het Vlaamse deel van het Kanaal Gent-Terneuzen en de R4-West en de R4-Oost met inbegrip van een brede kilometerslange strook rond deze ringweg. In het Zuiden wordt de zone begrensd door de woonwijken Mariakerke/Wondelgem en Oostakker/Sint-Amandsberg. Het gebied omvat grote delen van Gent, Evergem en Zelzate en sluit aan bij het projectgebied van het Zeeuws-Vlaamse ROM-Project. De site kent een sterke verweving van woon- en economische functies die voor grote milieuhinder zorgen. Er rusten dus duidelijk verschillende claims van zowel private als publieke actoren op dit gebied, wat al tot menselijke drama's leidde zoals bij de ontruiming van de wijk het Zandeken voor de aanleg van het Kluizendok. De Stad Gent heeft vooral aandacht voor de sociaal-economische ontwikkeling van de Haven door jobcreatie, het verhogen van de rechtstreekse en onrechtstreekse toegevoegde waarde en de komst van het nieuwe Kluizendok. Privé-bedrijven als Sidmar, Honda en Volvo stellen de verdere economische groei van hun bedrijven voorop, Zelzate wil de industriële ontwikkeling van het gebied als industriële stad, Evergem heeft vooral oog voor de leefbaarheid en de problemen rond de onteigeningen en milieuorganisaties hebben vooral ecologische begrenzing en milieubescherming in gedachten. De Administratie Werken en Verkeer (AWV) tenslotte richt zijn aandacht vooral op mobiliteit. De verdere economische ontwikkeling in de Kanaalzone dient daardoor, noodgedwongen weliswaar, ook rekening te houden met de leefbaarheid van de kanaaldorpen en voldoende aandacht te hebben voor de nog aanwezige natuur en landbouw.

ROM staat voor Ruimtelijke Ordening, Milieu en economie. Het project, dat van start ging in 1993 onder impuls van de Provincie Oost-Vlaanderen, wilde deze beleidsdomeinen meer op elkaar afstemmen. Die samenwerking was ook nodig, want hoewel verschillende instanties bezig waren met het ontwikkelen van plannen waren deze nauwelijks op elkaar afgestemd en soms zelfs regelrecht tegenstrijdig. Met het samenbrengen van alle betrokkenen - de verschillende lokale overheden, de Vlaamse Gemeenschap, het havenbedrijf en verschil-

De economische ontwikkeling in de Kanaalzone dient noodgedwongen rekening te houden met de leefbaarheid van de kanaaldorpen en voldoende aandacht te hebben voor de nog aanwezige natuur en landbouw.

lende private actoren (Sidmar, Honda, Volvo, NMBS en studiebureaus) maar ook bewonersgroepen en milieubewegingen - in een Netwerk voor de Gentse Haven wou men dat voorkomen. Het ROM-project is daardoor een succesvol voorbeeld van zogenaamde 'collaboratieve planning'. Die term wordt gebruikt om aan te geven dat een moderne manier van plannen waarin bestuurlijke vernieuwing centraal staat, moet gericht zijn op zogenaamde 'capacity-building' op institutioneel vlak, waarbij alle betrokkenen gehoord en actief betrokken worden. En hoewel ook hier groepen die als te kritisch werden beschouwd geweerd werden en de bewoners pas laat betrokken werden, stak zo'n netwerk toch gunstig af tegen de gang-

bare gesloten en weinig doorzichtige manier van aanpakken die in de bredere Vlaamse planningsdossiers aanwezig is.

Veel bedrijfsactoren hadden door hun economische macht vanzelfsprekend een grote impact op het netwerk en omdat er ook politici met beslissingsmacht in zaten, werd het een 'effectief netwerk' dat reële beslissingen kon nemen en niet tot een soort denktank of praatbarak beperkt bleef. Het voordeel van dit effectieve netwerk werd versterkt door de banden van lokale politici met politieke mandatarissen op Vlaams niveau. Het niet-bindende en eerder informele netwerk dat aldus werd opgezet boekte succes, maar vertoonde ook zwaktes, zoals het risico op de plotse terugtrekking van belangrijke actoren. Om die te compenseren werden enkele meer formele structuren opgezet, waardoor het later een officieel institutioneel orgaan werd. De voormalige stuurgroep groeide zo uit het Subregionaal Netwerk voor de Gentse Kanaalzone (SRN), dat het Strategisch plan kan uitvoeren. Daarnaast is er ook nog het Subregionaal Overlegorgaan (SRO) en het permanente secretariaat, 'het Projectbureau Gentse Kanaalzone'.

VAN 'CONCEPT-STREEFBEELD' NAAR 'STRATEGISCH PLAN'

Het ROM-project had als doel een coherente visie op lange termijn te formuleren vanuit drie beleidsdomeinen (ruimtelijke ordening, ecologie en economie) en een beleid te ontwikkelen dat erop gericht is deze complexe uitdagingen op een integrale manier en via gerichte projecten aan te pakken. Vanaf 1994 ontwikkelde het amalgaam aan actoren een zogenaamd 'Concept-Streefbeeld' voor het Havengebied (Woon- en werkzones). Vanuit verschillende bemerkingen en kritieken werd dit streefbeeld later in 2002 omgedoopt tot 'Strategisch Plan voor de Gentse Kanaalzone' dat in 2007 door de lokale overheden werd goedgekeurd. Het plan wacht nu op ondertekening van de bevoegde minister, maar ondertussen dient het wel al als leidraad voor de ontwikkelingen in de haven. Het Strategisch Plan is opgevat als een beleidsplan dat naast het Streefbeeld - met economische, ruimtelijke en milieuvizies op de lange termijnontwikkeling — ook een uitvoeringsprogramma met acties en maatregelen

De hete adem van de industrie © Evy Menschaert

len op korte en lange termijn bevat. Tevens zijn in het document de organisatiestructuur en de instrumenten voor de uitvoering van de acties en maatregelen aangegeven. De Gentse haven is sinds 1980 niet echt meer gegroeid en werd daarom door de huidige havenschepen van Rouveroj omschreven als een “ingedommeld doornroosje”. Het centrale uitgangspunt van het Strategisch Plan is dan ook dat de Kanaalzone een impuls nodig heeft die moet leiden tot een tastbare kwaliteitsverhoging waar alle aanwezige functies wel bij varen.

Het Strategisch Plan hecht zeer veel belang aan de toegankelijkheid van de haven, die vooral een bulkhaven is. Momenteel is de ha-

ven door de beperkte capaciteit van het sluis-complex voor een groot deel van de wereldbulkvloot immers ontoegankelijk. In de eerste plaats wordt de verdere ontwikkeling van de haven afhankelijk gesteld van een nieuwe sluis in Terneuzen. Daarnaast staat een verdieping en verbreding van het kanaal op de verlanglijst. Het project wil het karakter van bulkhaven behouden en kiest voor watergebonden activiteiten die voor een grote toegevoegde waarde zorgen, ook omdat zo de verkeersdruk nog enigszins binnen de perken kan worden gehouden. De reden voor de grote toegevoegde waarde per ton in de Kanaalzone is het grote aandeel van de industrie in de activiteiten in het havengebied: industriële activiteiten vertegenwoor-

digen meer dan 80% van de toegevoegde waarde gecreëerd in het havengebied. De aanwezigheid van watergebonden productieactiviteiten vormt in een tertiariserende economie een belangrijke troef. Nog wat verkeer betreft is het de bedoeling om in de gehele Kanaalzone doorgaand verkeer te scheiden van bestemmingsverkeer en verkeer van en naar bedrijventerreinen te scheiden van verkeer van en naar woondorpen en -wijken. De beide armen van de R4 zouden hiervoor opgewaardeerd worden en fungeren als dragers. De kanaaldorpen en bedrijventerreinen zouden uitgebouwd worden als knopen in het lijnennet van het gemeenschappelijk en zacht vervoer. Ook zou de Gentse zeehaven beter, dwz rechtstreeks en multimodaal, verbonden moeten worden met andere havens en met haar hinterland.

GROENE HAVEN

Het Plan kiest voor de ontwikkeling van een veelzijdige, compacte haven met kanaal en dokken en voor clustering van milieubelastende activiteiten op plaatsen waar zij het minst hinderlijk zijn voor woonkernen (in het noordelijke kanaaldeel). Die clustering impliceert ook intense samenwerkingsverbanden en het gemeenschappelijk organiseren van bedrijfsactiviteiten die zich hiertoe lenen. Het energieverbruik en het grondstoffenverbruik per eenheidproduct wordt zo gereduceerd en het aantal vervoerskilometers per product beperkt. De haven werkt samen met de Gentse milieuadvieswinkel (GMF) aan een project ter ‘valorisatie van reststromen’. Dat houdt in dat afvalstoffen of energiestromen van één

De burens zijn reeds verhuisd © Evy Menschaert

Hier hebben wij ergens gewoond © Evy Menschaert

bedrijf — rookgassen, koelwater, stoom, vlieggas, gips, restwarmte, ... — door een ander bedrijf als grondstof gebruikt worden. Vrijgekomen warmte kan ook gebruikt worden om serres of huizen mee te verwarmen, iets wat in Rotterdam bijvoorbeeld al gebeurt. Daardoor wordt heel wat milieuwinst geboekt: minder luchtverontreiniging, minder afval, minder energieverbruik, ... Dit systeem wordt al lang toegepast in het project Symbiosis in Kalundborg (Denemarken) en op diverse plaatsen in Nederland. De kwaliteit van de omgeving wil men verbeteren door buffers uit te bouwen als kwaliteitsvolle overgang van kanaaldorpen en -wijken naar bedrijvenszones, en door de de natuurlijke (bos)structuur van de gehele kanaalzone te versterken in een samenhangend ecologisch netwerk, met robuuste natuur op de stuifzandrug en in de Kale- en Moervaartvalleien en met stapstenen en verbindingen in de ecologische infrastructuur van het zeehavengebied.

QUO VADIS, PORTUS GANDAE?

Tot zover de mooie plannen en goede bedoelingen. Maar nu staan er toch een aantal projecten op stapel die wel haaks lijken te staan op alles waar het actieplan op inzet. Zowel de overgang van een nichehaven gericht op toegevoegde waarde naar een haven waar containerdoorvoer centraler komt te staan, als de 'niet-ecologische keuzes' wat betreft de toekomstige industriële plannen, roepen vragen op over 'het Groene Havenconcept'. Terwijl havenschepen van Rouveroij de economische toekomstplannen openbaarde, reageerden de Groenen met Vera Dua voorop furieus. Dat leidde tot een schokeffect omdat de zogenaamde 'consensus rond de haven' verbroken werd. Enkele voorbeelden.

Zo zijn er momenteel drie aanvragen om nieuwe elektriciteitscentrales te bouwen,

waaronder twee steenkoolcentrales en één gascentrale. Men lijkt een voorkeur voor de steenkoolcentrales te hebben omdat die passen bij een bulkhaven en extra maritiem transport opleveren. Maar een steenkoolcentrale kan bezwaarlijk een 'toekomstgerichte activiteit' genoemd worden. En hoe valt dat te rijmen met de ambitie van het stadsbestuur om van Gent een klimaatneutrale stad te maken? Steenkoolcentrales zorgen voor een massale meeruitstoot van CO₂. Ze zorgen ook voor een toename van fijn stof, en dat terwijl de kanaalzone nu al een *black spot* is qua luchtverontreiniging. De al bestaande, verouderde en zeer vervuilende steenkoolcentrale van Rodenhuijze, waarvan het de bedoeling was ze te sluiten, zou nu bovendien toch mogen openblijven op voorwaarde dat biomassa bij de steenkool wordt gemengd. De bedoeling was toch deze verouderde installaties zo vlug mogelijk te vervangen door meer milieuvriendelijke vormen van energie-

Hoe valt een nieuwe steenkoolcentrale te rijmen met de ambitie van het stadsbestuur om van Gent een klimaatneutrale stad te maken?

opwekking en door STEG-centrales? Daarnaast heeft Fabricom een aanvraag ingediend voor de bouw van een nieuwe verbrandingsoven. Deze aanvraag werd reeds twee keer geweigerd maar ondertussen werd het dossier opnieuw behandeld door de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie en het advies is voorwaardelijk gunstig. De kans bestaat dus dat de installatie er toch komt. Ook de containerterminal aan het Kluizendok die nog dit jaar in gebruik genomen wordt, past niet bij de keuze voor watergebonden bedrijvigheden die maximale toegevoegde waarde creëren. Containertrafiek levert namelijk nauwelijks toegevoegde waarde en zorgt bovendien voor een sterke toename van de verkeersdruk.

Nochtans ligt de kwaliteit van de leefomgeving de bewoners nauw aan het hart. Dat blijkt althans uit 'DORP inZICHT', een bevraging door de vzw Bewonersgroep Sint-Kruiswinkel/Mendonk — ook een deel van Gent. De vzw heeft als doelstelling in het algemeen bij te dragen aan de leefbaarheid in de Gentse kanaaldorpen en de belangen van de bewoners te behartigen. Uit hun bevraging met een respons van 60% blijkt dat maar liefst 84% van de bewoners van mening is dat er dringend maatregelen nodig zijn ter verbetering van het milieu. De absolute top-per is de vraag naar verbetering van de luchtkwaliteit in de kanaaldorpen: maar liefst 95 % vraagt dringende maatregelen. Verder wordt

er hoofdzakelijk gevraagd naar een groene buffer (82%) tussen de dorpen en het havengebied; iets wat in het Strategisch Plan momenteel meer heel beperkt is ingevuld. Ook een uitbreiding van het openbaar vervoer naar de kanaaldorpen staat hoog op het verlanglijstje. 86% van de inwoners vraagt een uitbreiding van natuurontwikkeling en compensaties in de Moervaartvallei.

Het Strategisch Plan stelt het als volgt: "De ontwikkeling van de Kanaalzone wordt gericht op een duurzame ontwikkeling. Dit wil zeggen dat de kwaliteiten in het gebied zodanig zijn of worden, dat de ontwikkeling van het gebied voorziet in de behoefte van de huidige generatie zonder daarmee voor de toekomstige generaties de mogelijkheid in gevaar te brengen om ook in behoefte te voorzien. Voor de economische uitbouw van de kanaalzone betekent dit dat zoveel als mogelijk gestreefd wordt naar loskoppeling van economische ontwikkeling en milieudruk, zodat economische groei in verhouding met een kleinere toename en bij voorkeur met een status-quo of met een afname van de milieudruk gepaard gaat." (Rapport Welvarende Kanaalzone 2007: 147)

De nieuwe plannen voor de Gentse haven zijn dus duidelijk in strijd met de wensen van de bewoners en de doelstellingen van het Strategisch Plan. Integendeel: ze zetten een enorme ecologische druk op de Kanaaldorpen. Er zijn bovendien weinig alternatieve scenario's voor energiebesparing en alternatieve energie die het fijn stof en de milieudruk zouden kunnen beperken en de leefbaarheid verhogen. Er zijn wel plannen om de capaciteit aan windenergie te verdubbelen tegen 2012, maar die capaciteit is momenteel zeer laag in vergelijking met die in bijvoorbeeld Terneuzen, waar nu al tientallen windmolens staan. Een verdubbeling van weinig is nog altijd niet veel.

Het is maar de vraag of en hoe de bewoners en hun bezorgdheden weer een plaats zullen krijgen in de scenario's die momenteel voorliggen.

KOEN DE STOOP

www.tienstiens.org/tti3/p20

Met dank aan het Gents MilieuFront.

<http://www.Gentsmilieufront.be>

<http://www.moervaartvallei.be>

(bekijk ook hun filmpje op

<http://nl.youtube.com/watch?v=DVwMKj6meYw>)

<http://www.gentsekanaalzone.be>

De Rynck, F. & Voets, J., Rapport ROM-Project. 2004

DE VUILE BROEK VAN GENT

Het gebeurde hoogst zelden dat we op familiebezoek gingen bij onze Tante Gaby die in Jette resideerde. Het was niet zozeer de lange autorit vanuit het diepe West-Vlaanderen die ons tegenstond - in de late jaren zestig waren files op de autostrade nog een zeldzaamheid - het was het naakte feit dat Jette tot het grondgebied Brussel behoorde dat de lage frequentie van onze bezoeken verklaarde. Mijn vader was een flamingant van de harde lijn, het francofone Brussel beschouwde hij als vijandig gebied. Zijn oplossing voor de Brusselse kwestie was even simpel als rechtlijnig: platbombarderen en er een reusachtige parking van maken. Het was dan ook met tegenzin dat hij één keer per jaar achter het stuur van onze Simca kroop voor het obligate nieuwjaarsbezoek op volksvreemd terrein. Nonkel Robert, de echtgenoot van onze tante, kon op weinig sympathie rekenen bij mijn vader. De man sprak perfect Nederlands, veel beter dan mijn vader die zich alleen in zijn West-Vlaams dialect kon uitdrukken, maar dat nonkel Robert die hij heel zijn leven consequent 'de Brusselaar' zou blijven noemen, even vloeiend Frans sprak als zijn moedertaal, dat maakte hem in de ogen van mijn vader een verdacht en verwerpelijk sujet. Alsof dat nog niet volstond, werkte hij ook nog eens op het Ministerie van Financiën. Hoe fout kon iemand zijn: tweetalig Brusselaar én ambtenaar bij Financiën. Op de terugweg heerste totale stilte op de achterbank. Mijn nukkige vader die de im-

pressies uit de oorlogszone zwijgzaam trachtte te verwerken, en wij die wisten dat het opportuun was om nu onze mond te houden. Tot we Gent passeerden en mijn nichtje de historische quote uitkraaide die me steeds is bijgebleven: "Gent stinkt, Gent heeft een vuile broek aan!" Daar moest ik aan denken toen ik vanmorgen de folder met een belangwekkende boodschap van de Algemene Directie Civiele Veiligheid van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse open plooidde. In vette letters gedrukt op een groezelige achtergrond van walmende, roet uitbrakende, zwartgloeien- de fabrieksschoorstenen tegen een Danteske, vuurrood geblakerde hemel, de gelijkenis met de verbrandingsovens van Auschwitz was louter toevallig, stond te lezen: "HOE, ALARM? WAT, ALARM? WAAR, ALARM?" Misschien wist je het, misschien wist je het niet, maar jij woont niet ver van een Seveso-bedrijf met een hoog veiligheidsrisico. Is dat een reden tot paniek? In geen geval." Geen reden tot paniek, dat was alvast een hele geruststelling, alleen deed de teneur van de brochure, de hoogdravende bloklettertaal en de vele uitroepetekens het tegendeel vermoeden. "HOU DE OREN GESPIJTST!" In en rond een Seveso-bedrijf staan verplicht elektronische sirenes, die bij het minste alarm afgaan. Zo krijgt iedereen de tijd om zich rustig en zonder paniek in veiligheid te brengen. Lees de brochure en memoreer de

vijf vuistregels. Vrees je de vijf regels te vergeten? Geen probleem! Steek de kalender op zak, zo heb je ze steeds bij de hand."

Wakkere, patriottische burgers zoals we zijn, hebben mijn buurman Gustaaf en ikzelf onmiddellijk onze verantwoordelijkheid opgenomen en een Comité van Waakzaamheid uit de grond gestampt. We trekken van deur tot deur om de vuistregels van het Seveso-manifest op een eenvoudige manier uit te leggen en aanschouwelijk te demonstreren.

1. Ga of blijf binnen

2. Sluit ramen en duren

3. Luister radio of tv

4. Telefoneren kan wachten

5. Laat de kinderen op school

Een goede voorbereiding is het halve werk. Als u dit stukje zou lezen, mijnheer de Minister van Binnenlandse Zaken: u kan op beide oren slapen. We zijn er klaar voor. Mijn buurman en ik hebben allebei in het Belgisch Leger gediend. We zijn bijgevolg niet onbeslagen op het terrein van de nucleaire, chemische en bacteriologische oorlogsvoering. Als er een atoombom ontploft, graaf een putje, verberg je, sluit je ogen en stop je wijsvingers in je oren. Mijn buurman Gustaaf herinnert zich uit W.O. II de schuiltafel, een robuuste tafel van plaatstaal waaronder de gehele familie kon schuilen bij vijandelijke bombardementen. Ze zongen samen een vrolijk lied en na het afblazen van het luchtaalarm schaarden ze zich terug rond de tafel en aten ze verder. Waarmee ik duidelijk wil maken: er is meer nodig dan een Seveso-alarm om ons van ons stuk te brengen. Wat we ons wel afvragen, mijnheer de Minister: waar is dat Seveso-bedrijf in het Rabot precies gelokaliseerd?

Het is toch niet de pitatent op de hoek van de Wondelgemstraat?

Tot slot nog een kleine suggestie. Kanaries beschikken over een uiterst verfijnd reukorgaan dat het kleinste gaslek onmiddellijk detecteert. We hebben uitgerekend dat twaalfhonderd exemplaren volstaan om het Rabot te beveiligen. Valt deze materie onder uw bevoegdheid of moeten we met onze subsidieaanvraag voor zangvogels aankloppen bij uw collega, de Minister van Cultuur?

LIEVEN DEFLANDRE,

NAMENS HET SEVESO-COMITÉ VAN WAAKZAAMHEID.

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p23

© Freddy Willems

AMMAN

Amman is de hoofdstad van Jordanië, een land in het hart van het Midden-Oosten. Veel van de steden in het Midden-Oosten worden beschreven als Islamitische en/of Arabische steden. Amman kan echter eerder een 'globale stad' genoemd worden, die meer op onze West-Europese steden lijkt dan we vermoeden. Met zijn enorme Palestijnse vluchtelingenpopulatie en ongeveer een miljoen Irakese vluchtelingen, en met de miljarden dollars uit globale investeringen uit Irak, Dubai en het Westen, is de hoofdstad van Jordanië op verschillende manieren verbonden met de globalisering.

EEN KORTE GESCHIEDENIS VAN AMMAN

Amman ligt in een vallei omgeven door zeven heuvels of '*jabals*' die de verschillende stadsdelen vormen. De naam 'Amman' is afkomstig van de centrale functie die de stad had in het Ammonitische koninkrijk (1200-322 voor Chr.). In 633 voor Chr. kwam de stad onder de naam Philadelphia onder Grieks bewind, waardoor ze een enorme uitbreiding kende. Enkele plaatsen zoals het Romeinse Amfitheater in het centrum van de stad zijn overblijfselen van die periode. In de eerste eeuw na Chr. werd Amman ook deel van de *Deca-Polis*, een Unie tussen tien steden. Onder het bestuur van de Ottomaanse sultan Abdul-Hamid II (1876-1909) kregen duizenden Circassiërs de toestemming zich te vestigen in Amman waardoor de stad verder groeide. Het was pas in 1918, na de *Great Arab Revolution* onder leiding van Al-Sheriff Hussein Bin Ali tegen het Ottomaanse Rijk, dat de staat Jordanië vorm kreeg via de vorming van een Syrisch-Arabische staat. Na 1920 viel deze staat uiteen door de claim van de Fransen op Syrië. (Trans)Jordanië kwam, nadat het San Remo-akkoord werd getekend in 1920, onder het bewind van de Britten vanaf 1923 (de Mandaatperiode).

Als stad ontwikkelde Amman zich pas echt vanaf 1921, toen prins Abdallah Bin Al-Hussein aan de macht kwam. Amman werd de hoofdzetel van de Hashemitische monarchie; weliswaar onder Brits Mandaat dat het land als een buffer zag tegen Palestina. In 1928 werd Amman officieel de hoofdstad van Jordanië. Abdallah Bin Al-Hussein wou er een plaats van rijkdom en welvaart van maken. Vanaf de jaren '40-'50 ontstond er een meer gegoede klasse in de stad. Deze nieuwe rijken werden machtiger en wonnen aan invloed door de participatie van Jordanië aan de tweede wereldoorlog. Het gevolg van de toenemende rijkdom was dat deze nieuwe

foto's © Emran Hassan

rijken wegtrokken uit het centrum. Amman breidde zich uit over de zeven heuvels, waar een nieuwe kapitaalachtige(re) klasse zich tegenover het arme centrum in het dal positioneerde.

DE VERSCHILLENDE VLUCHTELINGEN- EN MIGRATIESTROMEN

Door de conflicten in het Midden-Oosten werd de stad een toevluchtsoord voor vluchtelingen. Vooral de 'gedwongen migratie' van Palestijnse vluchtelingen in 1948 (onafhankelijkheidsoorlog van Israël) en in 1967 (Zesdaagse oorlog) ligt aan de basis hiervan. In Amman vestigde 87,4% van deze vluchtelingen zich in een straal van 40 kilometer rond de hoofdstad. De eerste twee vluchtelingenkampen, El-Wehdat kamp en El-Hussein kamp werden gebouwd midden in en naast het centrum van Amman. In twintig jaar trokken 129 000 Palestijnse vluchtelingen naar Amman, waardoor de bevolking aangroeide met 300%. Negen bijkomende kampen werden gebouwd. Slechts een minderheid van Palestijnen (16%) leeft in officieel door UNRWA (*United Nations Relief and Work Agency*) erkende vluchtelingenkampen. Doorgaans werd weinig zorg besteed aan deze kampen omdat vluchtelingen moesten terugkeren en niet gestimuleerd mochten worden om te blijven. De laatste jaren komt daar, ook vanuit veiligheidsoverwegingen, langzaam verandering in.

Vanaf de jaren '90 kwamen ook veel Irakese vluchtelingen Jordanië binnen, gevlucht wegens opeenvolgende conflicten in hun land. In Jordanië verblijven volgens officiële cijfers ongeveer 700 000 Irakese vluchtelingen. Officieuze schattingen spreken over meer dan één miljoen vluchtelingen. Dat aantal is niet te onderschatten, gezien Jordanië slechts 5,5 miljoen inwoners telt. De Jordaanse overheid behandelt de vluchtelingen als tijdelijke bezoekers en in het slechtste geval als illegale immigranten. De populatie van Irakese vluchtelingen is zeer divers, zowel qua sociaal-economische status als qua religieuze strekking. Er is een aanzienlijke groep rijken uit de vroegere Irakese elites die er een gigantische vastgoedboom veroorzaakten. Het gebouw dat hier bij uitstek een voorbeeld van is, is het luxehotel '*Le Royal*', ironisch genoeg een van de bekendste plaatjes van Amman. Daarnaast zijn er de in het zwart geklede Irakese vrouwen die zitten te bedelen, een ondertussen bekend gezicht in het centrum. De meeste vluchtelingen wonen in de armoedegordel van Amman; in de Palestijnse vluchtelingenkampen en informele woongebieden als Jabal El-Nadheef. Deze Palestijnen en Irakezen vormen de meest achtergestelde groepen in Amman.

Ook de migratie van Jordaanse arbeiders die werkten in de Golfstaten beïnvloedt de stad. Het geld dat deze migranten naar hun thuisstad opstuurden had een ruimtelijke impact

EN DE NIEUWE MINARETTEN VAN HET KAPITALISME

die vooral zichtbaar werd in de bouwwoede tussen 1972 en 1979. In West-Amman kreeg deze bouwwoede vorm door de groei van residentiële buurten langs twee grote straten: één van het stadscentrum naar Salt via Sweileh, de andere naar Wadi es-Sir doorheen Jabal Amman. Na de eerste Golfoorlog keerden 300 000 Jordaanse en Palestijnse arbeiders met Jordaans burgerschap uit de Golfstaten terug. Dit zorgde voor een financiële instroom van 800 miljoen Jordaanse Dollar die vooral geïnvesteerd werd in vastgoed.

DIEPE BREUKLIJN TUSSEN OOST EN WEST

Amman beschrijven is geen makkelijke opdracht. Typeringen als Arabische en Islamitische stad schieten zeker tekort. Het stadscentrum beantwoordt nog min of meer aan de typering 'Islamitische stad' met plaatsen als de Al-Husseini Moskee in het centrum, de marktplaats errond en de begraafplaats in Ras al-'Ain. Amman lijkt echter geenszins op steden als Damascus, Caïro en Fez die nog steeds hét model vormen van urbaniseringstheorieën over de Arabische wereld. Toch is Amman ook niet zomaar een 'moderne stad', met brede lanen, boulevards en grote publieke pleinen. Als we Amman dan toch moeten typeren, dan kunnen we veeleer van een postmoderne stad spreken. De stad is een amalgaam van enclaves, die volledig naast elkaar bestaan.

Wanneer de taxi door de stad rijdt, wordt vooral de diepe ruimtelijke tweedeling tussen een arm Oostelijk deel en een rijk Westelijk deel zichtbaar. Het Oostelijke deel van de stad is sterk getekend door armoede en economische achterstelling, een beeld dat we kennen van de armoedegordels rond West-Europese steden. Oost-Amman onderscheidt zich van West-Amman door de dichtheid van bebouwing. Geen enkele plaats blijft onbenut. Het is daar dat het Palestijnse kamp van El-wehdat werd opgetrokken. De voornaamste activiteiten zijn kleinhandel en am-

bachten. De gevaarlijke en verontreinigende industriële sectoren worden dichtbij armere gebieden ingeplant. In de meer afgelegen 'Qualified Industrial Zones', vrijhandelszones waar de industrie gevestigd is, wordt geproduceerd voor de export. De arbeiders zijn vooral Bengali, Pakistanen en Indiërs, agetrokken om aan spotlonen hun handen uit de mouwen te steken. Ondertussen genieten investeerders er van belastingsvakantie.

Het kapitalistische expansiemodel, dat een wig drijft tussen Oost en West in de stad, zou wel eens een betere uitleg kunnen zijn voor de groeiende Islamisering in de Arabische Wereld dan de religieuze verklaringen.

Het Westen van de stad kent daarentegen een enorme economische expansie met bijbehorende gigantische torens, luxehotels, megalomane shoppingcentra, afgesloten themaparken, woonenclaves voor de bevoorrecht uit de rest van het Midden-Oosten en vooral voor de gevluchte Sjiïetische elite en Soennitische aanhangers van de Baathpartij. West-Amman huisvest vooral een middenklasse en artistieke minderheid, gehuisvest in villa's met tuinen. Deze buurt beschikt ook over verschillende restaurants, bioscopen, enkele ambassades, kunstgalerijen en antiekwinkels.

AMMAN ALS GLOBAL CITY

Momenteel kunnen we Amman omschrijven als een globale stad met circa 3,3 miljoen inwoners. Sinds 1989 is het karakter van de Jordaanse staat radicaal gewijzigd door verschillende rondes van deregulering, liberalisering en privatisering. Vooral sinds het aantreden van de nieuwe trendy koning Abdullah II in 1999, is ook Amman sterk veranderd. CEO Abdullah II wil van Amman een toeristische *hotspot* maken, door de hoofdstad op de kaart te zetten als 'Gateway to Jordan'. Als Amman wil ontwikkelen, dan moet het de concurrentie aangaan met steden zoals Dubai (VAE) en Beirut (Libanon). Het meest prestigieuze project is het Al-Abdali Urban Regeneration Project, op een oude legersite van 34ha in het centrum. Het project, via een PPS-constructie (Publiek-Private-Samenwerking) gesteund door de

overheid, belichaamt de toekomstvisie van de Koning op Jordanië. De site wordt ontwikkeld tot "a new business centre and downtown for Amman". De site moet toeristen aantrekken vanuit het gehele Midden-Oosten.

Sinds 2007 is men onder leiding van de nieuwe burgemeester Maani, zelf ingenieur-architect en notoir investeerder, bezig aan een nieuw Masterplan in verschillende fases. Vooral de uitbreiding van torens en hoogbouw staat bovenaan de agenda. Samen met een geselecteerd team van internationale ruimtelijke planners wil Maani Amman veranderen in een "City of Towers and Open Spaces". Hiervoor wijzigt niet alleen de economische strategie in een hypercompetitief stadsmodel, maar ook de manier van besturen. Investeerders en een amalgaam van politieke, semi-politieke, economische en informele actoren krijgen een enorme invloed via samenwerkingsmodellen als PPS-constructies en liberale vormen van 'goed bestuur'. Dit impliceert de traditionele waterval aan hippe en trendy begrippen en praktijken zoals de uitbouw van financiële districten, *gated communities*, *business improvement* districten, regeneratieprojecten en luxe hotels op maat van buitenlandse toeristen en ten voordele van de Jordaanse elites. Tezelfdertijd vervallen inspraak en democratie en verdwijnt de stad als solidaire ruimte, die armoede bij de meest kwetsbare groepen tracht weg te werken. Hierdoor kunnen de 'armen' zich steeds meer vinden in de Islamitische partij (IAF). Het kapitalistische expansiemodel, dat een wig drijft tussen Oost en West in de stad, zou wel eens een betere uitleg kunnen zijn voor de groeiende Islamisering in de Arabische Wereld dan de religieuze verklaringen. Met de woorden van de Jordaanse antropoloog Seteney Shami is Amman een 'hedendaagse postmoderne bouwsite voor de bevoorrechten', waarbij economische investeerders en politieke elites torens uit de grond stampen als nieuwe minaretten van het kapitalisme. De armen en minder geprivilegieerden, die verhuizen wel, net zoals in de rest van de verstedelijkte wereld waar armoedebestrijding vooral neerkomt op het bestrijden van de armen.

PASCAL DEBRUYNE

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p24

Met dank aan Dr. Christopher Parker (MENARG-UGent) voor zijn steun en inhoudelijke input. Ook de uitdrukking "de nieuwe minaretten van het kapitalisme" werd aan hem ontleend.

foto's © Freddy Willems

EEN MAN MET EEN PLAN

LOUIS ALBRECHTS OVER RUIMTELIJKE PLANNING

Louis Albrechts is één van de grondleggers van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Begin dit academiejaar ging dit monument van de ruimtelijke planning in Vlaanderen met pensioen. Tijd voor een gesprek over verleden, heden en toekomst van de ruimtelijke planning in Vlaanderen.

Je studeerde sociologie. Op welke manier beïnvloedde deze achtergrond je benadering van de planning?

Albrechts: “Ik schreef mijn licentiaatverhandeling over medebeheer in de Duitse kool- en staalbedrijven. Onder invloed van het Joegoslavische experiment was daar in linkse hoek veel aandacht voor. Ik leerde daar dat planning breed gedragen moet worden door de mensen die geraakt worden door de beslissingen. In sommige vakken, zoals verkeer en vervoer, had je als student sociologie geen achtergrond. Het planningsonderwijs was toen ook zwak, heel sterk gestoeld op de praktijk. De sociologie was wel sterk in

kritische wetenschappelijke analyses, maar kwam zelden met antwoorden voor de problemen die ze zo scherp analyseerde. Wat me aantrok in ruimtelijke planning was de stap van verklaren naar oplossingen formuleren. De discussie was dan of dit antwoord technocratisch tot stand moest komen of gedragen moest zijn door de actoren die het plan mee moeten realiseren. Geïnspireerd door de modernistische idee van de maakbaarheid van de ruimte en de idee dat dit fundamentele keuzes voor de toekomst veronderstelde, koos ik voor het laatste. Deze problematiek van strategische ruimtelijke planning hield me mijn hele carrière bezig.”

Als opdrachthouder van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen kreeg je de kans om jouw benadering in de praktijk om te zetten. Hoe werd het draagvlak voor het maken van een RSV opgebouwd? Wat was jouw rol en bij uitbreiding die van de Vlaamse planningswereld daarin?

— “De neoliberale jaren ‘80 waren moeilijke jaren. Net zoals ‘overheid’ en ‘vakbond’ was ‘planning’ in die jaren een vies woord. De postgraduaatopleidingen ruimtelijke planning raakten in de problemen omdat er zo weinig perspectief was voor de studenten. Met een viertal betrokkenen trokken we in 1992 naar minister Kelchtermans. Tot onze verrassing kregen we daar te horen dat de minister eraan dacht om de draad van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) opnieuw op te pikken. Kelchtermans had als Vlaams minister van Leefmilieu een globaal kader voor het milieubeleid ontwikkeld (het MINA-plan) en wou nu hetzelfde doen voor ruimtelijke ordening.

Charles Vermeersch en ikzelf waren bereid deze opdracht op te nemen, maar alleen als we onze ideeën op een lijn konden stellen met die van de minister. We deden dit via een document - Vlaanderen in Vorm - waarin we onze inhoudelijke voorwaarden oplistten en uitlegden hoe we onze visie een insti-

tutionele verankering wilden geven. We vroegen de minister om een planningsdienst uit te bouwen die onze ideeën kon assimileren en uitvoeren. Omdat ruimtelijke ordening toen omgeven was met een geur van cliëntelisme en corruptie wilden we ook dat de minister een aantal achterpoortjes zoals het minidecreet en de opvulregel dichtte. We zijn als opdrachtgevers altijd heel voorzichtige geweest en hebben erover gewaakt ons door niemand voor de kar te laten spannen. We hebben ons bewust binnen de administratie gelokaliseerd met als doel nieuwe inzichten daar te institutionaliseren.

Wij beseften heel duidelijk dat we een draagvlak bij de bevolking nodig hadden. De gewestplanning met de algemene en bijzondere plannen van aanleg konden hier absoluut niet voor zorgen. Daarom maakten we gebruik van de vrijheid die we van de minister kregen om zelf studieopdrachten uit te schrijven. Door studies te bestellen konden we de praktijkwereld op een actieve manier betrekken en hen de kans geven mee te wegen op het proces. Zo vermeden we oppositie.

Een drietal eerdere pogingen om een RSV op te stellen mislukten, waardoor een aantal mensen de boot afhielden. We zijn met heel veel mensen gaan praten om uit te leggen wat we wilden doen. We probeerden daarbij telkens de uitwerking van onze ideeën te vertalen naar de lokale situatie van de gesprekspartners zodat ze zich concreet konden voorstellen wat het RSV voor hen zou betekenen. Op die manier kregen we heel wat lokale bekommernissen te horen. Nog Charles Vermeersch noch ikzelf hadden een politiek mandaat of een partijkaart. We werden er dus niet van verdacht er een verborgen agenda op na te houden. De nauwste contacten in de civiele samenleving onderhielden we met het ACW. Als organisatie met een sterke koepel waren zij een gemakkelijkere gesprekspartner dan het gedecentraliseerd werkende ABVV. Voor het ACW ging de kwaliteit van de omgeving over de problematiek van alleenstaanden voor wie het woningaanbod niet overeenkwam met hun behoeften, over het gebrek aan openbaar vervoer, over het tekort aan speelplaats, over verkeersonveiligheid, over weinig kwalitatieve stedelijke woonomgevingen enzovoort. De contacten met de Boerenbond verliepen moeilijk, maar met individuele landbouwers ging het vlotter. We begrepen de legitieme eis van landbouwers voor een stabiel wettelijk kader en rechtszekerheid.”

Hoe kwamen jullie tot de belangrijkste doelstellingen van het RSV?

— “Het hoofdprincipe was het versterken

van de steden. Die hadden toen een barslecht imago. Dat moest uiteraard een verlengstuk krijgen in de landelijke gebieden. Daar werd het principe restrictiever omgaan met de open ruimte. We presenteerden dit positief door de natuurlijke structuur voor te stellen als de groene ruggengraat van Vlaanderen. De doelstellingen “poorten als motor voor ontwikkeling” en “infrastructuur als bindteken voor locatie van activiteiten” komen voor mij op een ietwat lager niveau omdat ze daarin reeds vervat zitten. Vrijwel niemand wist wat het eindresultaat zou zijn. Na decennia ruimtelijke planning via bodemgebruikplannen was iedereen onwennig.”

In welke mate slaagde het RSV erin haar doelstellingen te bereiken?

— “Het belangrijkste is de institutionalisering van een strategische manier van plannen. De ruimtelijke planningsdienst breidde uit van vier naar een 30- tot 40-tal medewerkers. Samen hebben we geleerd hoe met

“Duurdere bouwgrond heeft geleid tot kleinere percelen. Ik beoordeel dit positief. Grond is schaars en we moeten er dan ook zuinig mee omspringen.”

structuurplanning om te gaan.

Ik vind het spijtig dat de structuurplanning wettelijk verankerd is. Dat gaat in tegen het vooropgestelde strategische karakter en maakt vernieuwing moeilijk. Nochtans moeten we steeds opnieuw keuzes maken voor structurele verandering. De nood aan planners bij de Vlaamse ruimtelijke planningsdienst, het vervangen van ervaren planners en de krapte op de arbeidsmarkt, impliceerde dat nogal wat jonge mensen aangenomen werden. Het gebrek aan ervaring werd dan ook gecompenseerd door de neiging om de structuurplannen te strikt te gaan toepassen. Structuurplanning was bedoeld als strategisch planningsinstrument eerder dan als regulerend instrument voor het toekennen van vergunningen.”

Sommigen argumenteerden dat de economische dimensie niet voldoende opgenomen en ondersteund werd in de structuurplanning.

— “Het was niet evident de juiste gesprekspartner te vinden: individuele bedrijven, het VEV of de Vlaamse administratie Economie? We lieten studies uitvoeren om tot een inzicht te komen in de economische structuur. Cabus en Vanhaverbeke voerden deze studies uit, maar bekritiseerden het RSV achter-

af wel omwille van de volgens hen zwakke economische dimensie. Die kritiek vertaalde zich later in het SPRE-rapport waarin zij de ruimtelijk-economische hoofdstructuur van Vlaanderen uittekenden.

Toen we het Vlaams Economisch Verbond contacteerden, was hun enige reactie dat ze een bepaalde hoeveelheid hectaren nodig hadden voor economische activiteiten. We hebben toen ramingen van de toekomstige nood aan ruimte gemaakt op basis van de dynamiek van jobcreatie. We vertaalden het volume arbeidskrachten in oppervlakte. Op basis van onderzoek maakten we een inschatting hoe de verschillende sectoren in de toekomst zouden evolueren qua ruimtebehoefte.

Ons studiewerk gaf ons een stevige onderhandelingsbasis. Dit was nodig omdat economie een sterke sector is met eigen studiediensten en journalistieke kanalen, die zeer snel de boodschap verspreidde dat het RSV negatief zou zijn voor de economie en tewerkstelling. Maar als je de industrie laat doen, clustert ze rond autostrades en andere vervoersinfrastructuur. Om de steden te versterken en de open ruimte te vrijwaren, moet de overheid kunnen bijsturen.

Hoe bekijkt u de tendensen vanuit het kabinet Van Mechelen om terug ruimte aan te snijden voor nieuwe bedrijventerreinen? Moet het RSV niet steeds opnieuw opboksen tegen een politieke logica die haaks staat op haar eigen, meer duurzame lange termijnlogica?

— Je kan een ondernemer natuurlijk niet verplichten op een bepaalde plek te investeren. Inzichten die vanuit het SPRE naar boven komen, moeten meegenomen worden. Hierbij zal er met en niet voor de economische sector moeten gewerkt worden, net zoals ik pleit voor het samenwerken met andere actoren. Maar hier speelt het machtsmoment natuurlijk een belangrijke rol.”

Pascal Dedeker noemde het RSV sociaal bijziend en stelde dat de ruimtelijke principes van het RSV niet gestoeld zijn op sociale rechtvaardigheidsprincipes. Hij vindt onder meer dat de compacte stadsidee als abstracte idee opgelegd werd door de planners en geen rekening hield met mogelijke sociale verdringingseffecten. Vind je deze kritiek terecht?

— “Wonen en tewerkstelling in de stedelijke gebieden bevorderen, vormt een hoeksteen van het RSV. Het duurzaamheidsprincipe dat aan het RSV ten grondslag ligt betekent ook dat sociale verdringing tegengegaan moet worden, maar naar mijn mening moet dit door de steden gedaan worden. Het valt niet te ontkennen dat er verdringingseffecten

zijn, maar zijn die erger dan in de jaren '80 toen er nog geen RSV was?

Sociale woningbouw annex groepswooningbouw is een constante in ruimtelijke ordening. De woonuitbreidingsgebieden in de gewestplannen gaven de overheid de mogelijkheid om initiatieven te nemen wat betreft sociale woningbouw. Sommige overheden hebben die gebieden snel aangesproken; andere hebben voorzichtiger gebouwd en hebben nog reserve. Het is onmiskenbaar dat de prijs van bouwgronden gevoelig gestegen is. In welke mate het RSV daartoe heeft bijgedragen zou moeten onderzocht worden. Duurdere bouwgrond heeft geleid tot kleinere percelen. Ik beoordeel dit positief. Grond is schaars en we moeten er dan ook zuinig mee omspringen."

Strategische ruimtelijke projecten lijken de nieuwe hype te zijn in de planningswereld. Het RSV wordt dikwijls gebruikt om prestigieuze stadsprojecten, die de economische competitiviteit van onze postindustriële steden moeten opvijzelen, te legitimeren en inspraak van de bevolking af te wijzen (b.v. Oude Dokken en Sint Pietersstation in Gent, Stationsbuurt in Antwerpen).

— "De stedelijke projecten waren bedoeld als signalen dat de stad belangrijk is. Veel overheidsmaatregelen starten als punctuele maatregelen, maar deinen later uit zodat het effect ervan verwatert. Onze bedoeling was een maximaal resultaat te bekomen in een beperkt aantal strategisch gekozen projecten."

Loopt het niet fout met de signaalwaarde van strategische stadsprojecten als het RSV gebruikt wordt om inspraak van de lokale bevolking af te wijzen?

— "Laat me daar zeer duidelijk in zijn. Geen enkel voorstel binnen het RSV kan of mag gebruikt worden om de gewettigde inspraak van de lokale bevolking af te wijzen."

Wat is de verantwoordelijkheid van de planning op Vlaams niveau om te zorgen dat ruimtelijke kwaliteit in steden alle sociale groepen ten goede komt?

— "Het RSV had specifieke bedoelingen met de strategische projecten. Als je daarbij het uitgangspunt van duurzaamheid voegt, met een uitgesproken sociale dimensie, dan is het duidelijk dat de Vlaamse overheid er mee moet over waken dat duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit niet op een eenzijdige manier ingevuld worden."

Planners moeten toekomstbeelden creëren, hun creativiteit inbrengen en oplossingen suggereren. We hebben geen nood aan meer van hetzelfde.

Macht is een centraal gegeven in je denken over planning. Stellen de structurele machtsonevenwichten die ingebakken zitten in onze kapitalistische samenleving geen grenzen aan de mogelijkheden van het beleid om de sociale problemen op te lossen?

— "Op basis van interviews met ministers, kabinetsmedewerkers en mijn eigen aanvoelen heb ik een aantal jaren na de goedkeuring van het RSV een analyse gemaakt van hoe macht daar gespeeld heeft. In het RSV hebben we op macht ingespeeld door coalities aan te gaan en 'vrienden te maken'. Zo was er de nauwe samenwerking met vakbonden en de milieubewegingen maar ook met vakgenoten, om de macht van de economische sector wat te breken. We hebben ook ervaren dat kennis macht betekent. Door kennis te verwerven in economische dossiers stonden we sterker in onze discussies. In interkabinettaire werkgroepen werden we vaak geconfronteerd met oud-studenten die werkten voor ministers met een verschillend

politiek signatuur. In bepaalde gevallen was dit nuttig om machtsrelaties te doen kantelen. Onze aanwezigheid maakte het vaak mogelijk om de intrinsieke kracht van de redenering te laten doorwegen."

Moet planning naast een beleidsproject ook geen politiek project zijn?

— "Planning is onlosmakelijk met de politiek verweven, maar het is geen politiek. Het is een project gebaseerd op waarden. Wat mij betreft staan ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid centraal. Sommige beleidsprojecten zijn echter nog te zeer technocratische projecten. Het is moeilijk om een discussie te hebben over waarden, maar het is belangrijk om ze te expliciteren. Daarom is het zo belangrijk samen te werken met politici waarmee je op één lijn kan zitten."

Welke belofte houdt de planningsdiscipline in voor de toekomst?

— "Ik heb het gevoel dat ruimtelijke planning bij een aantal grote dossiers ofwel zichzelf buiten spel zet ofwel buitenspel gezet wordt. Er moet nodig aan communicatieve planning gedaan worden. Neem nu de Lange Wapper in Antwerpen: daar komt geen van beiden aan bod. We moeten dus meer aanwezig zijn in het publieke debat rond grote maatschappelijke problemen zoals de opwarming van de aarde en diversiteit. Planners moeten toekomstbeelden creëren, hun creativiteit inbrengen en oplossingen suggereren. We hebben geen nood aan meer van hetzelfde. Neem nu de verkeersproblematiek. We kunnen niet eindeloos meer kilometers met de auto gaan rijden. Het is een gunstig moment om dat aan te pakken, nu de kosten van het autogebruik gevoelig stijgen. We moeten inzetten op spoor-, water- en collectief vervoer en compact wonen. Daarnaast moeten planners diversiteit op de agenda plaatsen. We moeten van een aantal problemen troeven proberen te maken. Als we in het zuiden op vakantie gaan, vinden we lokale markten, het uitstallen van waren op trottoirs positief. In onze eigen steden is het vaak een bron van ergernis. Diversiteit heeft belangrijke linken met ruimtelijke planning, vooral wat betreft de fysiek-ruimtelijke integratie van diverse maatschappelijke groepen. Denken we maar aan de discussies over quota's versus homogene gemeenschappen. Om de belofte van planning te kunnen waarmaken moeten we geloven in de maakbaarheid van de ruimte en het beeld van planning als het afleveren van bouwvoorschriften doorbreken."

STIJN OOSTERLYNCK EN PASCAL DEBRUYNE

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p26

Schenk je boeken een tweede leven

Bookshop

Oxfam-Solidariteit
Sint-Amandstraat 16 9000 Gent

Koop jezelf een andere wereld

open
maandag t.e.m. zaterdag
10u tot 18u

Info-vacatures
09/233 42 13
bookshop.gent@oxfamsol.be
www.oxfamsol.be/shops/gent

 Oxfam
Solidariteit

Een andere wereld.
We staan er op!

Vrijwilliger zoekt Oxfam-Solidariteit

Zegt vintagemode je wel iets? Ben je geïnteresseerd in de activiteiten van Oxfam-Solidariteit en heb je een zwak voor originele kleding, schoenen en accessoires uit de jaren '20 tot '85? Steek dan een handje toe en word vrijwilliger in de Oxfam Vintagewinkel van Gent!

www.oxfamsol.be/shops

Oxfam-Solidariteit Vintage Gent
Bij Sint-Jacobs 12 - 9000 GENT
open: dinsdag t.e.m. zaterdag
10-18uur - zondag 10-13uur

Info:
Alain De Coen,
regiocoördinator
0486 39 06 95
alain.decoen@oxfamsol.be

 Oxfam
Solidariteit

Een andere wereld.
We staan er op!

 Vormingplus
vrij, wijs en geestig

Gent Eeklo

Volkshogeschool Gent-Eeklo vzw
Reigerstraat 8, 9000 Gent
Tel. 09 224 22 65 • Fax 09 233 76 87
info.gent.eeklo@vormingplus.be

ONS NIEUW LENTEPROGRAMMA IS ER!

Zie www.vormingplusgent-eeklo.be
of vraag ons tijdschrift aan

GENT ONAFHANKELIJK

DE OVERHEID

STEDELIJK BELEID IN DE STRIJD TEGEN 'OVERLAST'

De wet van 13 mei 1999, verder aangepast in 2004, 2005 en 2007, introduceerde de gemeentelijke administratieve sancties (GAS). Sindsdien hebben de plaatselijke overheden alle dimensies van het lokale veiligheidsbeleid in handen: van het opstellen van het politiereglement over het vaststellen van overtredingen tot het sanctioneren ervan. Het gerechtelijke apparaat kan op deze manier omzeild worden. Tot zover de scheiding der machten in ons democratische landje...

DE 'OVERLASTMYTHE'

Traditioneel wordt deze verregaande bevoegdheidsuitbreiding van de lokale bestuurlijke overheden gelegitimeerd door 'het stijgende onveiligheidsgevoel' bij de burger en het fenomeen 'overlast'. De conventionele gerechtelijke weg geeft immers geen resultaten: door een 'te hoge werklast en gerechtelijke achterstand van de parketten' zou in de praktijk een situatie van 'straffeloosheid' zijn ontstaan.

De onveiligheidsgevoelens die men via de GAS-wetgeving wil aanpakken zouden voortkomen uit het overal aanwezige fenomeen 'overlast'. Maar wat is 'overlast' nu eigenlijk? Blommaert e.a. vertrekken vanuit de stelling dat het overlastdiscours - zoals het in beleidsdocumenten wordt gehanteerd - een mythe is. Daarmee bedoelen ze dat het

begrip 'overlast' zoals het gewoonlijk gebruikt wordt een bepaalde kijk vertegenwoordigt op maatschappelijke praktijken en problemen en voorrang geeft aan specifieke oplossingen. Zo begrepen verhuult een 'mythe' dat de manier waarop we over bepaalde zaken spreken historisch gegroeid is en het resultaat is van machtsverhoudingen.

"Overlast' verschijnt dan als lens, als benoeming die beleidsmakers toelaat samenlevingsproblemen te herleiden tot individualiseerbare problemen, individuele of zelfs karakteriële eigenschappen van mensen, en die toelaat het individu aan te spreken op zijn individuele verantwoordelijkheid". Meer bepaald gaat het volgens Blommaert e.a. om een "geïstitutionaliseerd onvermogen om constructief om te gaan met samenlevingsproblemen". Deze samenlevingsproblemen kan men in grote mate toeschrijven aan de steeds hegemonischer wordende globale, neoliberale politiek. Het toeval wil nu dat deze neoliberale logica bij uitstek ingrijpt op het stedelijke niveau...

COMPETITIEVE STEDEN

Zo stelt Neil Smith dat de recente evolutie van steeds repressiever veiligheidsmaatregelen - gericht op uitsluiting - kadert in een 'nieuw stedelijk beleid' dat hij bestempelt als de opkomst van de 'revanchist city'. Zo kan men de laatste twee decennia vaststellen dat een hele reeks van stedelijke besturen in Noord-Amerika en West-Europa getracht hebben het economische landschap van hun steden te 'herkapitaliseren' door economische en financiële waarde te halen uit 'de stad'. Dit nieuwe (neoliberale) stedelijke beleid moet zoveel mogelijk (binnen- en buitenlandse) investeringen aantrekken naar de stad door deze zo succesvol mogelijk te promoten als een residentiële, commerciële en toeristische trekpleister in een globale economie van interstedelijke competitie. Op het concrete domein van het stadsbeleid ziet men dan ook allerlei veranderingen optreden. Het stedelijke bestuur moet immers aangepast en hervormd worden volgens het neoliberale paradigma, wat inhoudt dat het zich een meer commerciële logica moet eigen maken. Zo moet de stad haar competitieve positie in de globale economie verbeteren door middel van doorgedreven

UW VRIEND

liberalisering en dereguleringen. Harvey somt hierbij drie essentiële kenmerken op van de stedelijke 'ondernemersgeest'. Vooreerst raakt de nieuwe stedelijke politieke arena steeds meer doordrongen van invloedrijke zakenbelangen, voornamelijk door de in aantal stijgende en sterk geprezen publiek-private partnerschappen. Ten tweede zijn deze zakenbelangen minder geïnteresseerd in het herverdelen van welvaart en welzijn dan in het stimuleren van economische activiteiten. Hierbij hanteren zij het discours dat deze activiteiten volgens het 'trickle-down effect' sociale voordelen zullen creëren. Opvallend hierbij is de voorkeur voor 'flagship projects' die een gewenst beeld van de stad uitdragen en versterken. Hierbij valt bovendien op dat de zakelijke risico's grotendeels door de publieke instellingen en instituties worden gedragen. Ten derde stelt Harvey dat de voordelen van dergelijke projecten vaak worden ervaren door toeristen en stedelijke elites die elders wonen, en niet door de plaatselijke buurtbewoners. Met andere woorden: terwijl het discours propageert dat de stad - als motor van economische ontwikkeling - op basis van allerlei publiek-private partnerschappen zal zorgen voor de nodige jobs (voornamelijk in de bouw-, de diensten- en de financiële sector) en voor welvaart die dankzij het 'trickle-down effect' aan de hele bevolking ten goede zal komen, blijkt dat in de realiteit allesbehalve het geval te zijn.

ONGEWENSTE INDIVIDUEN

De gedane investeringen in de vastgoedsector leiden in de stad tot processen van gentrificatie. Dit wil zeggen dat bepaalde buurten (voornamelijk in de binnenstad) die voorheen de thuisbasis waren van de arbeidersklasse uit de Fordistische, industriële periode, 'hergewaardeerd' worden en vervolgens een nieuwe middenklasse aantrekken, waardoor de oorspronkelijke bevolking noodgedwongen moet vertrekken omdat ze

de stijgende huurprijzen niet meer kan betalen. Dit is niet altijd of overal een onbewuste politiek, aangezien de (binnen-)stad 'gezuiverd' moet worden van ongewenste individuen; d.w.z. 'niet-consumerende' en 'de consumptie van anderen hinderende personen' zoals bedelaars, 'hangjongeren', daklozen en andere marginale groepen die in de weg staan van een goede rangschikking van de stad in de globale interstedelijke competitie. Om een maximum aan investeringen aan te trekken, moet de stad aantonen dat de gedane en toekomstige investeringen veilig zullen zijn en zullen renderen. Hiervoor stimuleert het stadsbeleid enerzijds de 'verantwoordelijke' individuen - lees: individuen die het dominante, neoliberale waardensysteem delen - om hun consumptiepatroon te onder-

Het stedelijke bestuur moet aangepast en hervormd worden volgens het neoliberale paradigma, wat inhoudt dat het zich een meer commerciële logica moet eigen maken.

houden en uit te breiden. Anderzijds moet de stad de 'onverantwoordelijke' individuen - lees: zij die het dominante waardensysteem niet kunnen of willen delen - tot de orde roepen, wat de facto vaak leidt tot een criminalisering van deze gemarginaliseerde groepen. Om zich tegen mogelijke verzetsacties te beveiligen en nefaste publiciteit voor de stad uit te schakelen, kan het stadsbestuur zich beroepen op allerlei verregaande veiligheidsinstrumenten om ongewenste groepen uit het stadsbeeld te weren. Deze instrumenten zijn vaak ontworpen door hogere beleidsniveau's, zoals de federale Belgische overheid, die inspelen op een herschaling van de economie van het land. Het spectrum van instrumenten gaat van het ontwikkelen en toepassen van gemeentelijke administratieve sancties over de alomtegenwoordigheid van camerabewaking en een beleid van 'zero tolerance' tot de vermenging van publieke en private ordehandhavingdiensten en -opdrachten. Dit is een internationale tendens; zo kent men in het Verenigd Koninkrijk bij-

voorbeeld de vergelijkbare, maar veel extremere ASBO's ('Anti Social Behavior Orders').

GEWAPEND BESTUUR

De populistische en repressieve aanpak van het fenomeen 'overlast' past perfect in het plaatje van de 'revanchistische' stad. 'Overlast' is daarbij een bewust vaag gehouden begrip dat als pasmunt moet dienen om ongeregelde heden uit de weg te ruimen in het streven van steden naar de status van een commerciële, residentiële en toeristische trekpleister. "Overlast verschijnt in de meest diverse vormen en in de meest diverse situaties en beïnvloedt sterk het onveiligheidsgevoel van de burger", heet het in het Nationaal Veiligheidsplan (p.26). En: "Het is een probleem dat een gepaste prioritaire aanpak vraagt op maat van de lokale situatie. De kans dat mensen er slachtoffer van worden of mee geconfronteerd worden, moet sterk verminderen. Hierdoor zal ook het onveiligheidsgevoel dalen" (id.).

Deze recente evoluties zouden wel eens het gevolg kunnen zijn van een grotere participatie van de Belgische steden en gemeenten in de huidige, globale interstedelijke competitie. Verdere opvolging en onderzoek van deze evoluties dringen zich dan ook op. Het Nationaal Veiligheidsplan voor 2008 van de interim-regering focust alvast op "een maximale inzet van en coördinatie met het systeem van gemeentelijke administratieve sancties" (p.26). Ondanks de talrijke kritieken kiest de interim-regering dus niet voor een fundamentele herziening van de GAS-wetgeving maar wordt er integendeel een uitbreiding vooropgesteld binnen de geactualiseerde 'Kadernota integrale en geïntegreerde veiligheid'. Zo zullen de bestuurlijke overheden verdere initiatieven kunnen nemen voor de ontwikkeling van een beleid van gewapend bestuursrecht dat wordt ingepast in het globale veiligheidsbeleid.

MAARTJE DE SCHUTTER

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p30

BRONNEN

Verfaillie K., Beyens K., Blommaert J., Meert H. en Stuyck K., *De 'overlastmythe'*, Panopticon, 2007, nr. 3.

WONEN IN AMSTERDAM

HOE RAAK IS ANTI-KRAAK?

© freddy Willems

Wonen is een noodzaak, dat staat als een huis. Zo'n huis vinden is daarentegen minder vanzelfsprekend. Door schaarste is de Nederlandse huizenmarkt voor velen een struikelblok. Onderburen of kraken kan helpen, maar het zijn slechts tijdelijke oplossingen. Je draagt er natuurlijk wel een boodschap mee uit. Door te kraken kaart je de leegstand aan, en door het pand zelf te bewonen ga je leegstand tegen. Maar kraken mag niet. Een gelegitimeerd alternatief in Nederland is anti-kraken.

In het geval van antikraak of 'tijdelijke huur', zoals deze woonvorm eufemistisch heet, wordt de woononzekerheid voorgesteld als een avontuur dat tot de verbeelding van de flexibele jeugd moet spreken. Onder het mom van lage maandelijkse lasten, afwisseling en bijzondere woonlocaties wordt het systeem van anti-kraak voorgesteld als dé oplossing voor studenten die de huur van een studentenkamer niet kunnen opbrengen. Maar die flexibiliteit moet vooral van de kant van de 'huurder' komen. Een opzegtermijn van twee weken of minder is heel normaal wanneer je als kraakwacht of huisoppasser een woning betreft.

Het systeem werd ingevoerd met de Leegstandswet uit 1985, die het makkelijker maakte om een leegstaand pand dat bestemd is voor renovatie, sloop of verkoop tijdelijk te verhuren. Bij tijdelijke verhuur dient men de gangbare huurrechten niet te respecteren, wat vooral voor de eigenaars een goede zaak blijkt te zijn. Zo kunnen eigenaars zich ervan verzekeren dat ze de bewoners op elk moment uit het pand kunnen zetten. Tegelijkertijd is hun pand door de tijdelijke bewoning meteen ook beschermd tegen krakers. Dat is mooi meegenomen, want krakers zijn het vaak niet eens met de plannen van de eigenaar. Geen onbelangrijk detail, aangezien het niet evident is om krakers die weten waar ze mee bezig zijn snel een huis uit te krijgen. De juridische tegenkanting die vaak gepaard gaat met een sterk mediaoffensief heeft menig kraakpand al gered van nakende ontruiming.

Dat de krakersbeweging zich zou verzetten tegen tijdelijke verhuur en anti-kraak was dan ook te verwachten. De krakers klagen verschillende 'wantoestanden' van het systeem aan. Door een pand tijdelijk te verhuren krijgt de eigenaar vrij spel in vastgoed-speculatie; op die manier legitimeert de overheid de macht van de speculant.

Bovendien komen met anti-kraak de huur-rechten op losse schroeven te staan. Het lijkt wel alsof men er van uitgaat dat jongeren wel kunnen leven met een beetje onzekerheid - net zoals ze kunnen leven zonder recht op

Een opzegtermijn van twee weken of minder is heel normaal wanneer je als kraakwacht of huisoppasser een woning betreft.

een uitkering. Nog een reden waarom ze anti-kraak aan de kaak stellen is de onderbezettinggraad van zo'n gebouw. Meestal wonen er stukken minder mensen in een tijdelijk verhuurd pand dan mogelijk is. Het systeem is immers niet opgezet om zoveel mogelijk mensen aan een woning te helpen, maar om de panden te vrijwaren van kraakacties in periodes van leegstand. Dat bewijst ook het volgende voorbeeld.

In Amsterdam zijn er veel sociale huurwoningen, die door verschillende woningbouwcorporaties beheerd worden. Deze organisaties werden aanvankelijk als overheidsbedrijven gerund met een eenduidig doel: het verschaffen en vrijwaren van betaalbare woonruimte. Nadat deze bedrijven echter geprivatiseerd werden, zijn ze geleidelijk aan een andere koers gaan varen. Nu worden veel panden - doorgaans huizen die al opgedeeld zijn in verschillende appartementen — 'opgesplitst'. Deze term is misleidend. Hij lijkt immers te impliceren dat er meer wooneenheden gecreëerd worden, ter-

wijl gewoon het eigendomsrecht van het pand opgesplitst wordt. Zo kan men overgaan tot de verkoop van afzonderlijke etages. Vaste huurders trachten vaak roet in het eten te strooien, waardoor dergelijke splitsingsprojecten aanzienlijke vertraging oplopen, of zelfs niet door kunnen gaan. De woningbouwcorporaties leren echter ook bij. Alvorens hun plannen bekend te maken, wachten ze tot het gros van de bewoners met een normaal huurcontract vertrokken is. Dat lukt door, telkens wanneer een vaste huurder vertrekt, een tijdelijke huurder het leeggekomen appartement aan te bieden (anti-kraak). Op die manier wordt het bewonersverzet in een premature fase de kop ingedrukt en lijkt het onmogelijk hier nog tegenin te gaan. Al deze negatieve aspecten ten spijt blijft het voor een grote groep mensen, onder wie veel studenten, aantrekkelijk om zich tijdelijk ergens te vestigen met behulp van een bedrijf dat bemiddelt tussen eigenaar en bewoner. Het kost minder moeite om een woning te vinden, je huurt tegen relatief lage maandelijkse lasten, en als je van pand naar pand trekt geniet je van een afwisselende woonomgeving. Hier staat natuurlijk tegenover dat je meteen moet kunnen vertrekken, en dat je mooie liedje waarschijnlijk niet lang zal duren. Tenzij je natuurlijk via rechtswege huurrechten kunt afdwingen. Maar dat is nu net waar de doorsnee pragmatische student zich niet toe geroepen voelt. Zo kunnen eigenaars en bedrijven ondanks de kritiek ongestoord hun gang blijven gaan.

CHRISTIAEN DE BEUKELAER

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p32

OPROEP AAN DE BEVOLKING

Onze samenleving glijdt af. ‘*Glisser*’ klinkt romantisch, maar afglijden kan pijn doen. Het schijnt dat onze tijd als ‘vloeiende moderniteit’ wordt omschreven. Activeren, participeren en consumeren zijn veel gebruikte woorden. Management komt van ‘manège’ en houdt verband met het temmen van wilde paarden. Jean Genet en Pier Paolo Pasolini geraken vergeten. Stefan Zweig formuleerde lang geleden al een Europese oproep. De kloof tussen de mensen met ... en de mensen zonder ... neemt afschrikwekkend toe. Op televisie zien we steeds vaker beelden van hoe mensen worden geëlimineerd. Een deel van het politieke landschap lijkt op ‘steracteur – steractrice’. De grenzen tussen de hoge en de lage kunst zijn vervaagd. Sommige wetenschappers waarschuwen ons voor de totale vernietiging van onze planeet indien we niet anders gaan leven.

Omdat wij nog steeds geloven in de maakbaarheid van onze samenleving formuleren we een oproep aan de bevolking! Onder de noemer: ‘Dromen, denken en werken aan de toekomst’ willen we de komende jaren een project ontwikkelen dat gericht is op hoe we in de toekomst willen (samen?) leven. We zijn op zoek naar meningen, visies, maar vooral ideeën en voorstellen over hoe we onze toekomst hoopvol kunnen vormgeven. Door het prikkelen van onze verbeelding en creatieve vermogens en het aanwen-

den van het creatief potentieel in onze samenleving kunnen we beelden en ideeën ontwikkelen die de realiteit van vandaag overstijgen. Vandaag worden we immers voortdurend met EEN ‘realiteit’ geconfronteerd die veel mensen bang en angstig maakt. Deze ‘angstmachine’ vergroot de kans dat grote groepen mensen lijdzaam deze realiteit zullen ondergaan. Een scherp voorbeeld is hoe de voorbije jaren heel wat arbeiders werden bang gemaakt met het nieuws dat ze beter niet meer staakten of loonsverhogingen eisten, omdat hun bedrijven anders gewoonweg naar lage loonlanden zouden trekken. Uit recente economische analyses blijkt dat deze voorgeschotelde realiteit niet altijd klopt... Realiteit? Wat is dit eigenlijk? Is het DE werkelijkheid of EEN werkelijkheid? Dagelijks worden onze blik en visie op de wereld gestuurd en gemanipuleerd door de media, politieke stromingen, beursgoeroes, godsdienstanaten. Veel waardevolle stemmen en geluiden worden nauwelijks tot niet gehoord of gemediatiseerd. Wat de toekomst ons zal brengen, dit weet niemand, maar niemand kan en mag ons tegenhouden om hier zelf - in dialoog met elkaar - over na te denken. En wie weet: misschien slagen we erin om hoopvolle gedachten te ontwikkelen voor de toekomst? We richten ons op hoe we in 2025 denken te willen of zullen leven. Dit maakt dat we kunnen verlangen om in 2025 nog te leven.

Het project willen we graag op de volgende manier inhoud en vorm geven:

1. Teruggrijpend naar een 19de-eeuwse traditie, willen we in Gent de komende jaren een zestal keer per jaar een ‘salon van de toekomst’ organiseren. Deze ‘salons’ willen we organiseren op zondagnamiddag en openstellen voor gelijk welke burger die geïnteresseerd is om mee te denken over de toekomst. Tijdens deze ‘salons’ willen we mensen het woord geven en hen laten vertellen welke blik en visie zij hanteren op de toekomst. Mensen uit verschillende contexten en disciplines kunnen komen vertellen hoe zij de toekomst zien: van kinderen, huismoe- ders, arbeiders tot kunstenaars, filosofen en wetenschappers, vertrekkend vanuit het idee van gelijkwaardigheid! Gezocht: we zoeken een gezellige, gastvrije plek waar we deze salons zouden kunnen organiseren. Alle tips zijn uitermate welkom!

2. We willen een weblog ontwikkelen waar iedereen ideeën, gedachten, voorstellen, tips, links ten aanzien van hoe we in de toekomst willen of denken te leven kunnen op posten. We willen deze weblog laten fungeren als een soort virtuele bibliotheek van gedachten en voorstellen met betrekking tot de toekomst. Misschien kunnen we na enkele jaren de gepubliceerde ideeën, gedachten en voorstellen die op de weblog werden geplaatst in een soort publicatie gieten?

3. Binnen enkele jaren hopen we een klein stadsfestival te organiseren waarbij kunstenaars aan de slag gaan met stadsbewoners, vertrekkend en geïnspireerd op het ‘dromen, denken en werken aan de toekomst’. Dit festival zou trachten uitdrukking te geven aan de heel diverse wijzen waarop over de toekomst wordt nagedacht.

Deze oproep is een open oproep. Daarom zijn we vragende partij naar jullie mening en voorstellen.

Wie interesse heeft kan ons mailen: benaouisse@yahoo.fr of dwillaert@skynet.be

BEN BENAOUISSE EN DOMINIQUE WILLAERT

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p33

Victoria (©Strash)

DE KEIZER VAN D

NAPOLEON EN ZIJN AANHANGERS IN GENT

Napoleon Bonaparte was een fenomeen en ook wel een beetje een kadeeke. Twee keer bezocht hij Gent en liet hij hier een diepe indruk na. Nog lang na zijn dood liepen Gentenaars over van adoratie voor de 'Kleine Korporaal'. Sommigen verzonnen zelfs avonturen die helemaal nooit gebeurd waren.

KRONIEK VAN EEN INLIJVING

1789: Europa staat op zijn kop na de Franse Revolutie. De Fransen verjagen de Oostenrijkers uit de Zuidelijke Nederlanden (het toenmalige 'België'). In 1795 annexeren ze het grondgebied. Alle Zuid-Nederlanders zijn voortaan Fransen. Zo makkelijk was dat in die dagen.

1799: generaal Napoleon Bonaparte pleegt een staatsgreep. Om de Franse republiek te redden, schaft hij de republiek af en iedereen is gelukkig. Ook de 'Belgen' zijn een pak meer tevreden dan je zou denken. De Zuidelijke Nederlanders hebben er geen probleem mee Fransen te zijn. Zolang je van hun centen en hun godsdienst blijft, zijn ze al lang content.

Door de aanhechting bij Frankrijk en het sterke economische protectionisme groeit de Zuid-Nederlandse afzetmarkt spectaculair. Napoleon bevordert de beginnende industrialisering en herstelt de banden met de katholieke kerk. Alles wat nodig is om een Zuid-Nederlandse gelukkig te maken, dus.

NAPO'S EERSTE BEZOEK

In 1803 bezoekt Napoleon de recent verworven contreien. Ook Gent staat op het programma. De 'consul voor het leven' rijdt de stad binnen via de Brugse Poort (toen nog een echte poort). Napo is veel te laat en de wachtende notabelen staan in de gietende regen. Dat mag de pret niet drukken. Ook al heeft de bevolking misschien geen aanmoediging nodig, de Franse prefect Faipoult legde voor de zekerheid toch maar bij besluit de vreugdekreten vast die de bevolking moet scanderen wanneer de consul passeert. Grote triomfbogen doorheen de hele stad bezingen Napoleons heldendaden. Opschriften langs de weg verzekeren net iets te uitdrukkelijk het respect van de bevolking, genre: "Vandaag ziet mijn vrije oog een ster zonder de hemel te doorkruisen." In Egypte heeft Faipoult's vrouw gemene dingen gezegd over Josephine Beauharnais, mevrouw Napoleon. Hij heeft dus wat goed te maken.

Wanneer Napoleon arriveert, vijf uur te laat, giet het te hard om lange toespraken te houden. De consul krijgt wel de sleutels van de stad.

De precieze volkstoeloop langs de weg blijft onduidelijk. Volgens sommigen is de ontvangst stormachtig, volgens anderen eerder kil. Eén bron beweert dat Napoleon dit aan de slechte invloed van de priesters wijtte. Wel, de mensen stonden al vijf uur in de gietende regen. Misschien hadden ze gewoon honger.

Ook het avondprogramma verloopt in mineur. Napoleon komt niet opdagen in de schouwburg en de spectaculaire vuurverlichting van de stad (onder meer van de schepen op de Coupure) valt samen met het vuurwerk in het water.

De tweede dag verloopt beter. Napoleon ontvangt Gentse notabelen, bezoekt de mis en een industriële tentoonstelling, rijdt op zijn paard drie uur door de stad en doet een klapke met Lieven Bauwens. 's Avonds is het feest in een grote tent op de Kouter. Het was gezellig volgens de *Gazette de Gand* (voorheen nog gewoon de *Gazette van Gent*): "Wat je je niet kunt voorstellen zonder het gezien te hebben, is de elegantie van de dames in dit gezelschap, het goede gedrag van de heren, in één woord, de schoonheid van het hele gezelschap."

De volgende dag moet Napoleon alweer naar de mis (die katholieke Belgen toch!) en daar laat zelfs de bisschop zich niet onbetuigd: "Wij zijn trots uw tijdgenoten te zijn. Voor ons bent u groter dan het nageslacht, omdat wij u met eigen ogen zien, en het nageslacht u slechts zal kennen uit de verhalen die steeds onderdoen voor de werkelijkheid."

Daar weet zelfs Napoleon niet dadelijk een antwoord op. Later vindt hij dat toch, in de vorm van een nieuwe feestdag. Vanaf 1806 moet elk jaar op 15 augustus (Napoleons verjaardag) het feest van de Heilige Napoleon gevierd worden. De Heilige Napoleon bestaat helemaal niet, maar dat schijnt niemand te storen. De kerk protesteert niet en iedereen viert (verplicht) feest.

HET TWEEDE BEZOEK: EEN JURK VOOR MARIE?

Een tweede bezoek volgt in 1810. Napoleon is ondertussen keizer en net hertrouwd met Marie-Louise, 18 jaar en dochter van de Oostenrijkse keizer. Hij is nog steeds heer en

meester in Europa, maar zijn ster verbleekt. De blokkade van Engeland weegt zwaar op de Vlaamse industrie. Ook de voortdurende troepenronseling ondergraft Napo's populariteit.

De ontvangst in Gent is er niet minder feestelijk om, daar zorgen de autoriteiten wel voor. De agglomeratie Wetteren ontvangt de keizer aan de stadspoorten met een optocht van reuzen. De keizer weet het gebaar te appreciëren. Hij zou hen toegeroepen hebben: 'Naar achteren, pummels! Geen monsters voor de Keizerin!' Wetteren is de klap nooit helemaal te boven gekomen.

Net als bij zijn eerste bezoek aan Gent krijgt Napoleon de sleutels van de stad. Het vorige paar is hij blijkbaar kwijtgespeeld. Ook de rest van het bezoek lijkt sterk op het vorige. Op de Korenmarkt bouwen fans deze keer een triomfboog van dertig meter hoog en dertig meter breed. Wel is er een incident met een iets te dubbelzinnig bord voor een slagerij. Er staat op: 'Van de kleine Gentse slagers aan Napoleon de Grote'. Als je je best doet, kan je dat verkeerd interpreteren.

Probeer maar!

's Avonds is het weer feest. Napoleon valt in slaap aan tafel.

Hardnekkige geruchten willen dat Napoleon bij zijn tweede bezoek een jurk schenkt aan Marie Schellinck, Gents bekendste oudstrijdster. Schellinck verkleedde zich in 1792 als man om dienst te nemen in het Franse leger. Ze vocht er 15 jaar. Napoleon zou haar in 1808 zelfs het Legioen van Eer, de hoogste militaire onderscheiding, opgespeld hebben en haar een pensioen van 700 frank beloofd hebben. Het verhaal staat nog in het 'Gentboek', dat twee jaar geleden verscheen. En een paar jaar geleden kreeg Schellinck een eigen straat (in de Sas- en Bassijnwijk). Helaas lijkt het grootste deel van het verhaal een mythe, na Schellincks dood verzonnen door haar familie. Ze vocht wel in het Franse leger, maar er zijn geen bewijzen dat ze Napoleon ooit ontmoette. Pas in 1851 kreeg

E COUPURE

een vrouw voor het eerst het Legioen van Eer. En bij het bezoek in 1810 vermelden de bronnen helemaal niets over een jurk. Het boek 'Les Napoleonistes' en enkele artikels wezen lang geleden al op deze mythe, maar blijkbaar met weinig succes.

NAPOMANIA

Napoleon verdwijnt in 1814 van het toneel. De Zuid-Nederlanders zijn niet langer Fransen, voortaan zijn het Verenigde Nederlanders. In 1815 keert Napoleon tamelijk miraculeus terug, maar na de slag bij Waterloo is het definitief met hem gedaan. De 'man met de vele bijnamen' sterft in 1821 op het onherbergzame eiland Sint-Helena. Het Franse leger ontslaat in 1814-1815 alle 'buitenlandse' troepen. Naar schatting 175 000 Zuid-Nederlanders vochten voor Napoleon. 50 000 sneuvelden, de rest keert terug. De overheid bekijkt de oud-strijders wantrouwend. Niet ten onrechte, want bij de Europese revolutiegolf van 1830 spelen Napoleons oud-strijders een belangrijke rol.

In 1840 krijgt Napoleon eerherstel. Men haalt zijn aspot naar Frankrijk en geeft die een staatsbegrafenis in het *Hôtel des Invalides*. De keizer is weer hip. De tijd is rijp voor een beetje Napogekte.

In 1841 verenigen de Gentse oud-strijders zich onder de welluidende naam '*Société fraternelle et philanthropique des anciens frères d'armes de l'Empire Français*'. In 1842 openen in Gent drie cafés de deuren waarvan de naam expliciet verwijst naar de keizer: 'In het eiland van St-Helena', 'l'Hôtel des invalides'

en 'Salon Napoléon'. Bij de opening van dat laatste café schrijft een krant: "De titel van Salon Napoléon, die men aan het nieuwe estaminet heeft gegeven, zal ongetwijfeld menig oude knorrepot van het groot leger aansporen om de gedachtenis van hun afgod met Gentse uitzet te begieten." Het Salon bestaat nog altijd. Het is een opvallend rond gebouw op de Coupure, naast de Rozemarijnbrug. Hardnekkige geruchten en sommige naslagwerken willen dat Gentse oud-strijders hier vergaderden. Dat schijnt niet correct te zijn. De Napoleonisten, zoals ze genoemd worden, vergaderden over de jaren in een heleboel cafés, maar niet in het Salon Napoléon.

De Gentse Napoleonisten zijn fans van de keizer. Elk jaar vieren ze zijn geboorte, zijn dood en het terugbrengen van zijn as. Hun vergaderlokalen stouwen ze vol met Bonapartistische memorabilia. Niet alleen schilderijen, standbeelden en bustes, maar ook een inktpot met Napoleon erop, grond van zijn graf en het absolute hoogtepunt: 'een beetje haar van de keizer'. De Napoleonisten zijn ook overtuigde Belgische patriotten (of ze doen toch alsof). Naast de Franse hangt de Belgische driekleur en in het lokaal staat een buste van Leopold I. De autoriteiten vertrouwen het zaakje maar half. Actieve officieren mogen bij wet geen lid worden en in 1849 vraagt men de Napoleonisten hun begrafenisceremonies met zo weinig mogelijk vertoon uit te voeren.

Om te bewijzen dat ze goede Belgen zijn,

gaan de oude strijdbroeders over tot een nationale hobby: separatisme en stammentwist. Al in de beginjaren splitst een groep zich af, noemt het bestuur van de vereniging een stel franskiljons en begint zijn eigen oudstrijdersbond. Later worden, ook al in de beste Belgische traditie, de plooiën weer glad gestreken. Niet dat alles vanaf dan peis en vree is. In 1858, de meeste leden zijn dan al zeventigers, raken de gemoederen nog steeds zo verhit dat een stel oude knarren op de vuist gaat.

CAMPO NAPO: EEN KORTE EEUWIGHEID

De Gentse Napoleonisten zijn zich vanaf de oprichting van hun vereniging bewust van hun eindigheid. Ze geven veel geld uit aan mooie overlijdensberichten met de kop van de keizer erop. Bij begrafenissen dragen broeders de kist en moeten alle leden aanwezig zijn, op straffe van boete en uitsluiting. De dood brengt de Gentse broeders ook tot hun meest blijvende verwezenlijking, een monument (geen massagraf) op Campo Santo. Het is een obelisk met de keizerlijke adelaar erop en een hek errond met op elke hoek een 'N' met lauwerkrans. Het ding leek niet echt voor de eeuwigheid gebouwd. In 1900 moet het monument al een eerste keer hersteld. In 1933 schrijft de Franse consul P. de Fourmestreaux een boek over de Gentse Napoleonisten. Ook laat hij opnieuw noodzakelijke herstellingswerken aan de obelisk uitvoeren. Ooit waren er nochtans grootsere plannen.

In 1842 kondigt het Gentse *Journal des Flandres* een ietwat megalomaan project aan ter nagedachtenis van de keizer. Een monument zou gegoten worden uit niet minder dan één miljoen kilo ijzer. Door zijn pure massiviteit zou het ding de eeuwigheid weerstaan, langer nog dan de piramides. Maar dan moet het wel eerst gebouwd worden, natuurlijk. Bereidwillige sponsors moegen zich altijd melden op de redactie.

WOUTER BRAUNS

Reacties: www.tienstiens.org/tt13/p34

foto's © Annemie Van den Hende

BRONNEN

P. Claeys, *Notes es souvenirs III*, 1907 (en andere werken)
P. de Fourmestreaux, *Les Napoleonistes*, 1933
G. Maison en A. en P. Van Ypersele de Strihou, *Napoleon in België*, 2002

WO 14 & DO 15.05

DE HETE LENTE 40 JAAR MEI '68

OP ZOEK
NAAR DE ERFENIS
VAN EEN REVOLUTIE

LEZINGEN / DEBATTEN / TENTOONSTELLING
DOCU'S / FILMS & MUZIEK UIT DE 60'S

met onder meer:

Jos Geysels (Minister van Staat)
Piet Piryns (Knack)
Etienne Vermeersch (Wijsbegeerte, UGent)
Eric Corijn (Filosoof en Cultuursocioloog, VUB)
Luc Van den Bossche (voormalig Minister & voorzitter
van The Brussels Airport Company)
Paul Van Cauwenberge (Rector UGent)
Frank Vandenbroucke (Vice-president Vlaamse
Regering, Vlaamse Minister van Werk, Onderwijs en Vorming)
Yves Desmet (De Morgen)
Paul Kalma (lid Tweede Kamer)
Bart De Wever (voorzitter NV-A)
Anne Provoost (schrijfster, curator Zogezegd in Gent)
Carl Devos (Politieke Wetenschappen, UGent)

i.s.m. UGent, De Morgen, de Kreveld Stichting,
Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis, VRT Archief en Klara

INFO

WWW.VOORUIT.BE - T. 09 267 28 28

DeMorgen

3X DANS IN CAMPO

BASSO OSTINATO COMPAGNIE CATERINA SAGNA

DO 10, VR 11 & ZA 12 APRIL OM 20U30
CAMPO nieuwpoort

SUBTIELE CHOREOGRAFIE VAN DE ITALIAANSE CATERINA SAGNA OVER DE
AFBRAAK VAN HET LICHAAM. EEN VOORSTELLING DIE JE ALS DANKSLET-
HEBBER ABSOLUUT NIET MAG MISSEN! (BASSO OSTINATO WON DE GRAND
PRIX DU SYNDICAT DE LA CRITIQUE IN FRANKRIJK.)

TONIC

SIMONE AUGHTERLONY

WO 16 & DO 17 APRIL OM 20U30
CAMPO nieuwpoort

DANS ALS THERAPEUTIE? DE NIEUW-ZEELANDE SIMONE AUGHTERLONY
(O.A. DANCERES BIJ MEG STUART/DAMAGED GOODS) ONDERZOEKT HET
THERAPEUTISCH EFFECT VAN EEN CHOREOGRAFIE BIJ FYSIEKE EN PSY-
CHISCHE KLAGTEN.

NORMOSIS

EINAT TUCHMAN

VR 16 & ZA 17 MEI OM 20U30
CAMPO nieuwpoort

EINAT TUCHMAN (O.A. LES BALLETS C DE LA B, WHITE STAFF VAN LIES PAU-
WELS & VICTORIA EN OH BOY! VICTORIA) ZET DRIE VROUWEN OP SCÈNE
DIE ELK IN HUN EIGEN MENTALE WERELD ZOEKEN NAAR WOORDEN, EMO-
TIES, MACHT, MACHTELOOSHEID, COMPETITIE EN LUST.

INFO EN RESERVATIE:

WWW.CAMPO.NU OF 09 223 00 00

CAMPO NIEUWPOORT - NIEUWPOORT 31-35 - 9000 GENT

OP TOCHT

ZONDAG 18 MEI 2008

INFO EN RESERVATIE:

WWW.DEVIEZEGASTEN.ORG

INFO@DEVIEZEGASTEN.ORG

09.237.04.07